

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky**

Bakalářská práce

**VOLNOČASOVÉ AKTIVITY SPOJENÉ S ŘÍMSKOKATOLICKOU
CÍRKVÍ V TŘEBOŇSKÉ FARNOSTI V LETECH 1900 – 1938**

Vedoucí práce: Prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

**Autor práce: Mária Pfeiferová
Studijní obor: Pedagogika volného času
Ročník: třetí**

2011

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

21. března 2011

Děkuji vedoucímu mé práce Prof. ThLic. PaedDr. Martinu Weisovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení mé práce. Děkuji Márii Příbilové za inspiraci, pomoc a rady při bádání v treboňském a jindřichohradeckém archivu i při zpracování nalezených informací.

Obsah

Úvod.....	7
1 Třeboň na počátku dvacátého století (1900 – 1938).....	9
1.1 Vývoj správy města.....	9
1.2 Školství, hospodářství, společenský život.....	10
2 Spolky v Třeboni v letech 1900 – 1938	15
2.1 Spolkový zákon.....	15
2.2 Spolky v Třeboni podle spolkového indexu	15
2.3 Spolky v Třeboni podle dochovaných dokumentů, stručná charakteristika vybraných spolků.....	19
2.3.1 Spolky v Třeboni podle archivářky Cironisové.....	19
2.3.2 Spolky v Třeboni podle profesora Jiráčka	21
3 Katolické spolky a volnočasové aktivity spojené s římskokatolickou církví v Třeboni v letech 1900 – 1938	25
3.1 Katolické spolky ve Spolkovém indexu.....	25
3.2 Spolky a volnočasové aktivity spojené s římskokatolickou církví v Jihočeském obzoru.....	25
3.2.1 Spolek katolických tovaryšů.....	27
3.2.2 Vaření polévek milosrdnými sestrami	33
3.2.3 Odbočka všeodb. sdružení křesťan. dělnictva pro Třeboň a okolí	34
3.2.4 Strana lidová	34
3.2.5 Jednota čsl. Orla	34
3.2.6 Sdružení katolických rodičů a přátel náboženské výchovy	41
3.2.7 Chrámový sbor	41
3.2.8 Farní knihovna.....	41
3.2.9 Výstava církevních památek v Třeboni	42
3.2.10 Okresní propagační výstava v Třeboni.....	42

3.3 Spolky a volnočasové aktivity spojené s katolickou církví ve farní kronice	43
3.3.1 Spolek katolických tovaryšů	43
3.3.2 Sdružení katolických rodičů a přátel náboženské výchovy	44
3.3.3 Orel.....	44
3.3.4 Mariánská družina dívek	45
3.4 Jiné zdroje.....	45
3.4.1 Jihočeský sborník historický	45
3.4.2 Třeboň – Vzpomínková vycházka po historickém centru města. 1925 - 1945	46
Závěr	49
Seznam použitých zdrojů.....	51

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem zvolila zkoumání volnočasových aktivit spojených s římskokatolickou církví v třeboňské farnosti v letech 1900 až 1938. Jedná se o oblast dosud neprozkoumanou. Řada historiků popsala z různých úhlů pohledu život a dění na Třeboňsku, ale dosud se žádný z nich úzce nespécifikoval na volnočasové aktivity. Dění ve vybraném časovém období, nepoznamenané komunikační explozí, která měla o několik desetiletí později následovat, bylo silně ovlivněno jak spolkovou činností, tak touhou setkávat se. Proto jsem už na začátku svého bádání byla přesvědčená, že spolkový a společenský život v Třeboni byl bohatý a pestrý. Neznámou bylo, zda se dochovaly příslušné prameny a budu mít tedy pro svou práci dostatek zdrojů.

Primárním cílem mé práce bylo zmapovat život v Třeboni a spolkovou činnost jako takovou ve vymezeném časovém období a získat tím o dané době přehled. Sekundárním cílem bylo zmapovat volnočasové aktivity spojené s římskokatolickou církví.

V první fázi své práce jsem prostudovala a popsala danou problematiku, abych získala základní přehled o dané době. V druhé fázi jsem shromáždila zdroje, tedy odbornou literaturu, která se daným obdobím zabírá, písemné a obrazové historické prameny z daného historického období. Ve třetí fázi jsem si určila metodiku práce, tedy shromáždila relevantní zdroje, pokusila se o kritiku pramenů a jejich chronologickou interpretaci. Využila jsem progresivní metodu, kdy jsem sledovala události tak, jak po sobě následovaly, paralelně s průběhem historického procesu. Použila jsem také metodu přímou, kdy jsem historické informace čerpala z pramene, ve kterém byly přímo a jednoznačně obsaženy.

Práce je strukturována do třech základních okruhů. Kromě nezbytného úvodu a závěru práce je to v první kapitole popis života v Třeboni, vývoj správy města, společenský život ve městě ve vymezeném časovém období. V druhé kapitole se zabývám analýzou všech spolků, které v Třeboni v letech 1900 až 1938 aktivně působily. V první části kapitoly popisují spolkový zákon, v další části spolky podle spolkového indexu a v poslední části spolky podle dochovaných zdrojů. Ve třetí kapitole se zaměřuji na katolické spolky a aktivity spojené s římskokatolickou církví v Třeboni v letech 1900 až

1938. V jednotlivých částech popisují vždy chronologicky činnost katolických spolků a volnočasové aktivity spojené s římskokatolickou církví podle daného zdroje.

Mezi základní zdroje mé práce patří dobové prameny uložené ve Státním oblastním archivu v Třeboni a Státním okresním archivu v Jindřichově Hradci, sborníky a historické knihy o Třeboni a Třeboňsku, které Třeboň ve zmíněném kontextu popisují.

1 Třeboň na počátku dvacátého století (1900 – 1938)

1.1 Vývoj správy města

Od roku 1855 byla Třeboň okresním městem a tím i sídlem okresního soudu. Říšský zákon č. 18/1862 položil základ pro samostatnou působnost v obcích a plnění na ně přenesených úkolů stanovením zásad pro vydání obecních zřízení v jednotlivých zemích. Obec tak samostatně obstarávala místní policii, pečovala o své občany ve zdravotnické oblasti, v hospodářském životě, starala se o chudé, vedla své finanční hospodářství a tak podobně.

Rozhodování a kontrola byla určena do vydání zákona č. 76/1919 Sb. obecnímu výboru, poté obecnímu nebo městskému zastupitelstvu Výkonným orgánem, který zastupoval obec navenek a který se také staral o vše, co nebylo vyhrazeno zastupitelstvu, bylo obecní představenstvo, nazývané od roku 1919 obecní či městskou radou. Obecní výbor v Třeboni měl ještě na počátku dvacátého století 30 členů, počet jeho odborů ale trvale rostl. V roce 1901 bylo zvoleno osm nových odborů, byl to odbor finanční, rybní, lesní a hospodářský, stavební, vzdělávací, bezpečnostní, pro chudobinec, útulky a hřbitov a odbor chudinský. Po volbách konaných v roce 1919 se počet členů obecního zastupitelstva zvýšil na 36. Při volbách v roce 1938 se počet členů zastupitelstva opět snížil na 30. V roce 1927 bylo v Třeboni zvoleno dvanáct komisí, komise finanční, personální, lesní, rybní, technická, stavební, pro obecní budovy, hospodářská, chudinská, policejní, osvětová a dohlédací finanční.

Ve volbách, které proběhly 15. června 1919, 16. září 1923, 10. ledna 1927, 27. září 1931 a 29. května 1938, v Třeboni pravidelně vítězila Československá strana socialistická. Československá strana lidová, kterou budu dále zmiňovat s ohledem na její volnočasovou činnost pro obyvatele Třeboně, byla v roce 1919 až na pátém místě, v letech 1923, 1927, 1931 byla za socialisty na druhém místě a v posledních předválečných volbách v roce 1938 třetí za socialisty a sociálními demokraty.¹ V roce 1920 a 1931 proběhlo na soudním okrese třeboňském sčítání lidu. V roce 1920 bylo v

---

¹ Srov. CIRONISOVÁ, E.; VALIŠ, J. *Šest set let královských práv města Třeboně*. Městský národní výbor v Třeboni, 1976, s. 18-22.

Třeboni 5016 obyvatel, z toho 4634 římskokatolického vyznání a 382 jiného vyznání. V roce 1931 bylo v Třeboni 4838 obyvatel, z toho 4101 římskokatolického vyznání a 737 jiného vyznání.² Podle publikace *Třeboňsko*, kterou vydal v roce 1926 Okresní sbor osvětový za součinnosti Klubu českých turistů v Třeboni, měly v Třeboni své sídlo Okresní správa politická, Okresní soud, Berní správa, Berní úřad, Okresní četnické velitelství, Důchodová kontrola, Poštovní úřad, Okresní nemocniční pokladna, Ředitelství státních statků a lesů, Ředitelství panství velkostatku švarcenberského (pravopis je přesně podle zdroje), Okresní správní komise okresu třeboňského.³

1.2 Školství, hospodářství, společenský život

Do poloviny 19. století existovaly v Třeboni jen školy základního stupně, zajišťující pouze povinnou školní docházku. K těm přibyla v roce 1841 soukromá klášterní škola pro dívky, která byla, i přes velké antiklerikální tažení ve dvacátých letech 20. století, zrušena až v roce 1942. Škola mohla fungovat díky podpoře Schwarzenberků a v roce 1867 se stala dívčí klášterní školou otevřenou veřejnosti.

V roce 1868 bylo založeno nižší čtyřleté české reálné gymnázium bez maturity, určené pouze chlapcům. V září roku 1903 bylo ministerstvem povoleno zřízení vyššího klasického gymnázia, ukončeného maturitou. Podmínkou byla nová školní budova, kterou město na své náklady postavilo podle plánů K. Doudy v letech 1905 až 1906. Dívky zde mohly studovat až po vzniku republiky.⁴ V roce 1928 zastupitelstvo vyhovělo přání rodičů, kteří volali po opětovné přeměně gymnázia z čistého na reálné, především z praktických důvodů, požádalo ministerstvo školství o změnu a výnosem z 8. března 1929 ji ministerstvo kladně vyřídilo.⁵

---

² Srov. Výsledky sčítání lidu na soudním okrese třeboňském. *Jihočeský obzor*, 1931, roč. 26, č. 2, s. 1-2. (knihovna Statního oblastního archivu Třeboň, dále SOA)

³ Srov. *Třeboňsko*. Třeboň: Okresní sbor osvětový za součinnosti Klubu čes. Turistů v Třeboni, 1926, s. 50.

⁴ Srov. PSÍKOVÁ, J.; ZIEGLER, J. *Třeboň*. Praha: Paseka, 2009, s. 21-22.

⁵ Srov. *Sto let gymnázia v Třeboni*. Třeboň: Městský národní výbor, 1968, s. 57.

V roce 1921 byla v Třeboni otevřena Státní škola pro dívky. Další školou, která byla určena pouze chlapcům, byla průmyslová škola, fungující v Třeboni od roku 1895.⁶ Zcela chyběly školy odborné, voláno bylo po škole dřevařské, rybářské a hospodyňské pro dívky⁷. Podle prof. V. Jiráčka, publikujícího v roce 1928 svůj příspěvek do „Památníku Gymnasia treboňského“, poskytovala duševní stravu obyvatelstvu veřejná obecní knihovna, obsahující asi 3870 svazků, obecními náklady vydržovaná Masarykova čítárna a dále knihovna zámeckého archivu, gymnázia a děkanství.⁸ Ve městě fungovalo divadlo a kino.

Schwarzenberkové nepřispívali Třeboni jen možností vzdělání, ale i nabídkou pracovních míst. V Třeboni, postrádající téměř jakékoli průmyslové odvětví, byl Schwarzenberský velkostatek, starající se o lesní hospodářství, chov ryb v mnoha okolních rybnících, disponující parní pilou a parním mlýnem, zdrojem mnoha pracovních příležitostí místních obyvatel. Z minima průmyslových podniků je nutné vyjmenovat schwarzenberský pivovar, továrnu na cihlářské a cementové výrobky a hydrocentrálu na Rožmberku. Dále Bertiny slatinné lázně, v roce 1940 kompletně přestavené podle kritérií tehdejšího zdravotnictví, schwarzenberskou lékárnu a městský chudobinec. Dalším zdrojem obživy místního obyvatelstva byl obchod a řemeslo. Třeboň byla i významným turistickým a rekreačním centrem tehdejších letních hostů. Kromě památek a přírody čekala na hosty v Třeboni řada atrakcí. Cyklistický klub provozoval na břehu Opatovického rybníka plovárnu⁹ a v roce 1927 vzniklo další koupaliště na břehu rybníka Svět. Významnou událostí pro obyvatele Třeboně bylo napojení nádraží a okresního hejtmánství na meziměstskou telefonní síť v roce 1903.¹⁰

Město nežilo jen svými problémy, ale významně komentovalo a účastnilo se akcí s větším než místním přesahem. Městské zastupitelstvo v roce 1902 podpořilo vznik

---

⁶ Srov. PSÍKOVÁ, J.; ZIEGLER, J. *Třeboň*. Praha: Paseka, 2009, s. 21-22.

⁷ Srov. *Třeboňsko*. 1926, s. 11.

⁸ Srov. JIRÁČEK, V. *Památník Gymnasia treboňského na oslavu 60letého výročí a sjezdu bývalých profesorů a žáků v 10. Výročí Čsl. Republiky*. Třeboň: Slavnostní výbor, 1928, s. 9-20.

⁹ Tzv. Bezpalcova plovárna byla postavena nejdříve v roce 1988 jako rozebíratelná a o rok později už byla postavena nastálo. Klub se stavbou finančně vyčerpal, ale počet členů mu neustále vzrůstal. (Srov. VALIŠ, J. *80 let tělovýchovy v Třeboni, Stručná historie rozvoje organizované tělovýchovy sportovních odvětví v Třeboni v letech 1884 až 1964*. Třeboň: TJ Jiskra Třeboň, 1964, s.6.)

¹⁰ Srov. PSÍKOVÁ, J.; ZIEGLER, J. *Třeboň*, s. 23.

české univerzity na Moravě a ve Slovinsku. V roce 1907 podpořili „bratrské Rusko“ ve válce s Japonskem.¹¹

Mezi nejvýznamnější události Třeboně začátku nového století, patřila návštěva císaře Františka Josefa I. v Třeboni. Uskutečnila se 15. dubna 1907 a důležitosti neubral ani fakt, že se jednalo pouze o krátkou zastávku při jeho cestě vlakem do Prahy a celá akce proběhla na treboňském nádraží. Město a okres vzdaly císaři svůj hold za účasti významných osobností i zástupců veřejného a spolkového života, jež museli být předem schválení komisí mající na starost zastávku císaře v Třeboni. Byli tam například zástupci Pěslavu, Občanské besedy a také Katolických tovaryšů, o jejichž podrobné činnosti v Třeboni pojednává jiná kapitola.¹²

V roce 1910 bylo založeno Městské a okresní muzeum, vystavující předměty kulturně historické, cechovní památky, výšivky a krojové součásti, obrazy a významnou sbírku nerostů. V roce 1916 vyjádřilo městské zastupitelstvo loajalitu císaři Františku Josefu I., po jeho smrti i novému panovníku císaři Karlu I. V následujícím roce ale neváhalo podpořit státoprávní prohlášení českých poslanců na říšské radě, požadující autonomii českých zemí.

Zlé válečné časy postihly i Třeboň, na podporu místních chudých zřídili zastupitelé lidovou kuchyni.¹³ V roce 1914 založila kněžna Teresie ze Schwarzenberga vojenský lazaret. Nejdříve využila prostor kláštera, kde bylo místo pro 20 raněných, později vznikl lazaret pro 100 raněných v prostorách měšťanské a obecné školy.¹⁴ Za války probíhala v knížecí schwarzenberské záložní nemocnici vánoční nadílka, které se ve válečných časech účastnili i zranění vojáci, kteří zde museli strávit vánoční svátky.¹⁵ Vznik samostatné Československé republiky oslavili místní v organizaci sokolského spolku a studentů gymnázia. V nové republice městské zastupitelstvo bojovalo o

---

¹¹ Srov. PSÍKOVÁ, J.; ZIEGLER, J. *Třeboň*, s. 24.

¹² Srov. Hold města Třeboně a okresu Třeboňského J. V. císaři a králi českému. *Jihočeský obzor*, 1907, roč. 2, č. 15, s. 4.

¹³ Srov. PSÍKOVÁ, J.; ZIEGLER, J. *Třeboň*, s. 26.

¹⁴ Srov. Knížecí „lazaret“ v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1914, roč. 9, č. 42.

¹⁵ Srov. Třetí válečná nadílka v knížecí záložní nemocnici v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1917, roč. 12, č. 1.

zavedení přímého železničního spojení s Českými Budějovicemi, které se pro nedostatek financí neuskutečnilo.¹⁶

Antiklerikální nálada v Třeboni vrcholila stejně tak jako v celé republice ve dvacátých letech. Zastupitelstvo žádalo odliku církve od školy a od státu, žádalo zrušení oslav některých církevních svátků. Protináboženská nálada je citelně znát i v jinak nezávislém týdeníku Jihočeský obzor, který od roku 1906 v Třeboni pro celou oblast vycházel. Pravidelně zde byly otiskovány články Hnutí volné myšlenky, které církev tvrdě kritizovaly. Napětí ve městě přinesl především rok 1923. Jádrem sporu byl prodej pozemků metodistické církvi, proti němuž se postavili zastupitelé Československé strany lidové, kteří následováni zastupiteli národních demokratů a spolkem malohospodářů na funkce v zastupitelstvu rezignovali.

V roce 1924 byla provedena pozemková reforma, v níž přešly lesy a zhruba 500 rybníků do státního vlastnictví, spravované ředitelstvím státních statků a lesů. V roce 1927 zastupitelstvo schválilo regulační plán města.¹⁷ Velký význam Třeboně v regionu potvrdily i dvě prezidentské návštěvy. 18. července 1925 to byla návštěva prvního prezidenta T. G. Masaryka a 6. května 1937 navštívil Třeboň i prezident republiky Dr. Edvard Beneš s chotí.

Návštěva prezidenta T. G. Masaryka v doprovodu předsedy vlády Antonína Švehly byla do poslední chvíle utajená, cílem prezidentské návštěvy byl Jindřichův Hradec a představitelé města se o plánované zastávce na Třeboňsku dozvěděli večer před návštěvou. Do poslední chvíle nebylo jisté, jestli se prezident zastaví i přímo v Třeboni, plánovaná byla hlavně zastávka na rožmberské hrázi. Na náměstí se přesto shromáždili občané společně se zástupci spolků. Prezidenta s doprovodem se okolo páté hodiny odpoledne skutečně dočkali.¹⁸ „Byl slavnostně uvítán a bouřlivě provoláním „sláva“ uctěn velkým množstvím obecnstva okolních vesnic a města Třeboně“¹⁹. Po krátké

---

¹⁶ Srov. PSÍKOVÁ, J.; ZIEGLER, J. *Třeboň*, s. 27.

¹⁷ Srov. MATOUŠ, F. *Třeboň*. Praha: Odeon, 1972, s. 109.

¹⁸ Srov. Prezident Masaryk na Třeboňsku. *Jihočeský obzor*, 1925, roč. 20, č. 30, s. 1.

¹⁹ *Obecní kronika Břilic*, 1914 – 1983, snímek 56, s. 55.

zastávce pokračoval autem k rybníku Rožmberk, kde si prohlédl rybník a vodní novostavby.²⁰

Návštěva druhého prezidenta samostatné republiky Dr. Edvarda Beneše s manželkou Hanou byla pro Třeboň nevýznamnější událostí třicátých let minulého století. Třeboňští se na ni připravovali velmi výrazně, dokonce se Třeboň dočkala i stavebních úprav, *odstraněny dvě staré dřevěné stodoly...skomírající kaštany, otevřený silniční příkop nahražen podzemním kanálem, upraven chodník a jeho okraj vysázen řadou tvarovaných lípek...*²¹Návštěva Třeboně byla zahájena na Masarykovo náměstí, kde na prezidenta čekaly tisíce obyvatel, okrojovaní zástupci třeboňských spolků, Sboru dobrovolných hasičů, Sokola, Orla, Selské jízdy, Společenstva řezníků a uzenářů, Skautů a dalších, zástupci města i děti ze škol. Prezidenta na náměstí uvítali vojáci, paní Hanu zástupkyně Spolku paní a dívek českých. Po projevech, kdy byl prezident jmenován čestným občanem města, se podepsal do pamětních knih města Třeboně, schwarzenberského archivu, veřejných i soukromých škol a Tělocvičné jednoty Sokol. Po obědě v hotelu U zlaté hvězdy hosté odjeli na hráz rybníka Svět, kde byli přivítáni členy zdejšího Sportklubu. Posledním bodem programu byla prohlídka rybářských sádek a tamní rybářské expozice.²²

---

²⁰ Srov. Prezident Masaryk na Třeboňsku. *Jihočeský obzor*, 1925, roč. 20, č. 30, s. 2.

²¹ Prezident republiky Dr. Edvard Beneš v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 20, s. 1.

²² Srov. Prezident republiky Dr. Edvard Beneš v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 20, s. 1,2.

2 Spolky v Třeboni v letech 1900 – 1938

2.1 Spolkový zákon

Zákonem, který stanovoval oficiální fungování, pravidla a řád spolků té doby, byl ústavní zákon ze dne 15. listopadu 1867, č. 134 ř. z., o právu spolčovacím a zákon ze dne 15. listopadu 1867, č. 135 ř. z., o právu shromažďovacím. Tyto zákony přispěly k uvolnění a rozšíření spolkového života. Podle spolkového zákona byl za povolený pokládán každý spolek, který nebyl ve čtyřtydenní zákonné lhůtě od ohlášení zakázán. Přínosem těchto zákonů bylo, že se jejich prostřednictvím státní správa vzdala pravomoci povolovat vznik nových spolků. Dosavadní systém, při němž se udílely koncese, tak nahradilo pouhé oznámení o založení spolku zemskému úřadu. Při zakládání spolku bylo nutné předložit písemné oznámení dříve, než se spolek sejde a dále předložit navrhované znění stanov (statuty). Stanovy (statuta) musely obsahovat účel zřízení spolku, prostředky nutné k založení spolku, způsob zřízení a obnovování spolku, sídlo spolku, práva a povinnosti členů, orgány nutné k řízení spolku, vnitřní předpisy a způsob řešení vnitřních sporů, stanovení osob, které budou spolek zastupovat navenek a ustanovení způsobů zrušení spolku. Oznamovací povinnost spolků vůči státním úřadům spočívala v oznamování jmen a bydlišť všech členů výboru, oznamování o konání spolkových schůzí, valných hromad a různých společenských akcí spolku.²³

2.2 Spolky v Třeboni podle spolkového indexu

Podle Spolkového indexu, uloženého v Okresním archivu v Jindřichově Hradci, existovaly v Třeboni níže zaznamenané spolky. Seznamy byly v indexu dva, z toho některé spolky (označené tučně) byly uvedeny v obou seznamech, netučně uvedené jsou pouze z druhého seznamu. Jména uvedená za názvem spolku patří pravděpodobným předsedům spolků a byla uvedena pouze v prvním seznamu. Názvy uvádím podle

---

²³ Srov. DUSIL, V.; KLIMENT, J. *Spolky, shromáždění a politické stran*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství, 1936, s. 15-143.

indexu, vzhledem k tomu, že byly psány ručně, je možné, že jsem v případě nečitelného písma název neopsala přesně.

<u>Název spolku</u>	Předseda spolku	*
Sbor dobrovolných hasičů	Thier Václav	60
Podpůrný a pohřeb. spolek vojens. vysloužilců		71
Všeooborový spolek: Jednota pracujícího lidu	Kohout František	86
Nár.soc. všeodb. vzděl. a pod. jednota Havlíček	Adam František	87
Místní odbor Národní Jednoty Pošumavské (mužský)	Adam František	159
Místní odbor Ústřední Matice Školské		161
Hasičská župa Rožmberk	Thier Václav	164
Tělocvičná jednota „Sokol“		165
Spolek divadelních ochotníků	Koreček Karel	166
Zpěvácký spolek Pěslav	Kopačka Josef	167
I.pohřeb. spolek manželek vojínů a vysloužilců		170
Učitelská jednota „Komenský“	Kadlec František, Klikov, učitel	171
Masaryk. liga proti tuberkulóze	MUDr. Alois Fiala	172
Sport Klub Třeboň 1884	Ing. Šiman Jindřich	173
Israel. pohřební bratrstvo Chebrach-Kadischa.	174	
Spolek katolických tovaryšů		175
Spolek paní a dívek českých	Faková Terezie	176
Spolek ku podporování chud. studujících	Steffal Šimon	177
Řemeslnicko živnostenská jednota	Kubal Leopold	178
Spolek veřejných a soukromých zaměst.	Matějka Josef	182
Klub čes. Úředníků		182
Včelařský spolek pro Třeboň a okolí	Novotný Tomáš	193
Místní odbor zem. Jednoty národně sociál. živn.	Thier Václav	198, 824
Osvětový sbor okresu Třeboňského	Koreček Karel	204
Spolek podpůrný pro chudou mládež	Gartner Karel/ Preininger	216
Spolek majitelů domů	Kostinec Vladimír	226
Okresní sdružení rep. dorostu čs. venkova		227
Družstvo pro zřízení tělocvičny „Sokola“	Reindl Ferdinand	229

Okresní péče o mládež	Adam František	233
Okresní sdružen. chovat. hospod. zvířectva		241
Odbor. sdružení Křesťansko sociál. dělnictva		262
Odbočka jednoty státních zřízenců	Jiráek Jan	267
Okresní hospod. spolek starousedlých		283
Spolek malohospodářů		286
Čsl. Červený Kříž	Dr. Adolf Tichý / J. Chrátka	311
Spolek poštovních zřízenců		316
Odbočka odbor. združení sladovníků a bednářů	Příbyl Jan	325
Odbočka Družiny válečných poškozenců	Sokolík Jan	327
Jednota zřízenců čs. státn. drah		328
Odb. Jednoty čl. malozemědělců v Č.S.R.	Čížimský Karel	338
Ústřední svaz staveb. dělníků, odbočka		340
Odbočka sdružení dřevopracovníků	Herda Jan	341
Dělnická tělocvičná jednota		350
Sdružení okres. cestářů	Plch František	360
Místní skupina svazu dřevopr.	Lamač Václav	370
Místní odb. sdružení kovopracovníků		372
Odb. svaz zeměd. a les. dělnictva čs. socialistů		384
Odbor klubu čs. turistů		392
Feder. děl. tělocvič. jednota		407
Jednota čs. obce legionářské. „Orla“		412
Akademický spolek „Rožmberk“		420
(Svaz prolet. bezvěrců) Odbor. federov. komunist. osvět. jednoty		427
Úst. svaz čl. zeměd. a les. dělníků	Novák František	430
Míst. skup. dřevodělníků „Unie“	Kaiseršat Jan	446
Sbor pro sociální péči o studentstvo		463
Okresní domovina domkářů a maloročníků	Školka Adolf	478
Místní domovina domkářů a maloročníků	Šafář Josef	482
Péče o pracující dorost		524
Dobročinný spolek židovských žen		530
Okresní odbočka zeměd. jednoty	Hofbauer Vladimír	534
Klub fotografů amatérů	Chrátka Ant., Werner Vilém	537

Mezin. všeodb. svaz sekce Hlinodělná		551
Sdružení rodičů katol. a přátel křesťanské výchovy	Petržílka Antonín	552
Okresní všeučitelská jednota	Brůžek Josef, Mezimostí	554
Krajinský spolek učit. měst. škol		554
Odb. svazu čs. social. mládeže		559
Místní skupina svazu potrav. odborů		564
Rybářský klub		569
Mezin. všeodb. svaz sekce všeodborová		572
Místní odbor Komenského	Sigmund Jaroslav	606
Odbor. sdružení hudebníků		629
Čs. obec Junáků Volnosti		646
Masarykova letecká Liga		648
Pěvecká župa Jindřichova	Dvořák František	687
Jednota proletářské tělovýchovy		688
Odbočka Svazu čs. důstojnictva v Třeboni		689
Odbočka Okr. org. Odbor. jednoty republ.		707
Zaměstnanců. Odborová Jed. zemědř. a les. zaměst.		
Selská jízda		741
Odbočka čsl. jednoty ovocnické v Třeboni	Blažek Jan, Dvořák Kamil	761
Okr. sdr. úředníků, učit. a zřiz. rep. strany	Dr. Papík Bernard	762
Střelecká jednot čsl. obce střelecké		779
Odštěpný spolek Svazu otestovávatelů tabákových tovarů		788
Spolek pěstitelů drob. Zvířectva pro Třeboň a okolí	Slavík Vladimír	807
Místní odbor Jednoty čsl. živnostníků národně socialistických		824
Místní odbočka Hospod. sdružení křesť. zemědělců a domkářů		828
Místní skupina Svazu dělnictva lučebního		831
Liga čsl. motoristů skupina		843
Odbočka jednoty čsl. staveb.děl.	Uhlíř Josef	852
Místní skupina „Jednotného svazu dřevodělníků“		858
Vlastenecko-dobročinná sdružená obec Baráčníků „Vitoráz“	Vrchota Václav	893
Místní organizace Odbor. jednoty zeměd. a les. zaměstnanců	Čabela František	912

Klub cyklistů „V před“	Hadač Jaroslav	914
13. Místní sbor Svazu „Stráže Svobody“	Adam František	918
Okres sdružení elektr. družstev a obcí	Velíšek Jan, Petrovice	921
Sdružení řidičů automobilů v Čsl republ.		954
Spolek pro postavení budovy živ. škol		976
Místní odbočka unie lučeb.,potrav. a keram. zam. a děl.		982
Klub dělnic. cyklistů	Tureček Antonín	996²⁴

* Číslo strany ve Spolkovém katastru uloženém v Okresním archivu v Jindřichově Hradci pod pořadovým číslem 202

Zde je v prvním seznamu indexu poznámka „předvolání na 24. 11. 1938“. Předpokládám, že další spolky na seznamu v indexu tedy vznikly až po tomto datu, a já je tedy s ohledem na téma práce a její rozsah v práci neuvádím.

2.3 Spolky v Třeboni podle dochovaných dokumentů, stručná charakteristika vybraných spolků

2.3.1 Spolky v Třeboni podle archivářky Cironisové

Podle příspěvku „Počátky a rozvoj spolkové činnosti v Třeboni od 2. poloviny 19. století do roku 1918“ archivářky treboňského archivu Evy Cironisové do knihy „600 let Města Třeboně“, která vyšla u příležitosti šestistého výročí královských práv Města Třeboň v roce 1976, nepřinesl začátek 20. století podstatnou změnu na kulturním poli treboňské spolkové činnosti. V Třeboni fungovaly spolky založené v druhé polovině 19. století vytyčující si za úkol především rozvoj české kultury, národního uvědomění a spolky dělnické. Mezi ty prvořadě patřili divadelní ochotníci, jeden z nejznámějších treboňských spolků Pěslav (existuje dodnes), který pořádal až dvacet koncertů do roka, Občanská beseda a z hudebního odboru Klubu cyklistů založená Třeboňská filharmonie. Dále v Třeboni fungoval Hospodářský spolek, který měl za úkol podporu a šíření

---

²⁴ Státní okresní archiv (dále SOKA) Jindřichův Hradec, fond Okresní úřad Třeboň, *Spolkový index*, p.č. 204, *Spolkový katastr*, p.č. 201, 202.

hospodářského pokroku prostřednictvím přednášek a výstav a Sbor dobrovolných hasičů. Vedle hospodářského spolku zde na podporu českého hospodářství působil místní odbor Národní jednoty Pošumavské. Od roku 1893 působila v Třeboni samostatná Řemeslnicko-živnostenská beseda, od roku 1897 Třeboňská skupina odborů Národní jednoty Pošumavské.

V roce 1904 založil pěvecký spolek Pěslav Pěveckou župu Skuherského, která měla podporovat český a slovanský zpěv a nástrojovou hudbu. Činnost župy se však nijak podstatně nerozvinula a v roce 1912 byla župa vymazána ze spolkového katastru. Spolek paní a dívek, jehož účelem bylo šíření vzdělanosti a kultury mezi treboňskými ženami, pokračoval v přednáškové činnosti. Učitelská jednota Komenský reorganizovala v roce 1901 svou činnost a přistoupila k plnění vlastních úkolů, mezi něž patřilo zakládání knihoven v obcích. Oživila se tak přednášková činnost a vznikl kulturně školský odbor. Učitelská jednota se zapojila do boje proti vlivu církve na školství.

V dosavadní činnosti pokračoval odbor Národní jednoty Pošumavské i Hospodářský spolek. V roce 1911 bylo v Třeboni ustaveno Okresní sdružení chovatelů hospodářského zvířectva, které vzniklo přeměnou z Hospodářského spolku. Podobného zaměření byl i v roce 1913 založený Okresní hospodářský spolek starousedlých, Spolek malohospodářů a v roce 1907 založená skupina Maloroľnicko-domkářského sdružení pro Třeboň a okolí (v roce 1910 rozpuštěná). V roce 1909 se v Třeboni znovu vytvořil Včelařský spolek. Přínosem pro Třeboň bylo založení Okrašlovacího spolku v roce 1912. V roce 1914 spolek získal místnosti v treboňských kasárnách pro zřízení letních bytů pro letní hosty a založil zvláštní odbor pro návštěvy cizinců.

V Třeboni je zřejmý i zájem o sport, převážně cyklistiku. Klub cyklistů Slavia sice v roce 1910 zanikl, ale v roce 1912 vznikl Dělnický cyklistický spolek Svornost. Vedle něj působil Klub cyklistů treboňských, rozšířený v roce 1909 o tenisový odbor a odbor tamburášů. Protože klub začal rozvíjet i další druhy sportů, přejmenoval se v roce 1914 na Sportovní klub Třeboň 1884. Od roku 1893 v Třeboni působil Sokol, jenž se kromě sportovní věnoval i činnosti přednáškové a zábavné. V roce 1904 vznikl při Sokolu i ženský odbor.

Z dělnických spolků působil v Třeboni spolek Osvěta a také místní skupina Všeodborového spolku Jednota pracujícího lidu a Národně sociální všeobecná

vzdělávací a podpůrná jednota pracujícího lidu Havlíček. V roce 1900 se v Třeboni ustavil první Politický spolek.

Počátkem 20. století docházelo k nárůstu různých zájmových organizací, které většinou vznikaly jako místní odbory ústředních spolků. V roce 1904 byla založena odbočka Jednoty samosprávních úředníků obecných a okresních, v roce 1905 místní skupina Svazu tesařů v Rakousku, v roce 1908 Klub českých úředníků, v roce 1912 odbočka Jednoty státních zřízenců, v roce 1913 místní odbor Zemské jednoty národně socialistických živnostníků. Podobného charakteru byla i místní skupina Svazu jihočeských domkářů a maloročníků, Spolek majitelů domů a Okresní sdružení dorostu českého venkova, které vznikly v roce 1910. Tuto řadu spolků uzavřela v roce 1912 místní odbočka Odborového sdružení křesťansko sociálního dělnictva.

Ke spolkům podpůrného typu, od roku 1873 fungujícímu Spolku pro podporu chudých studujících gymnasia a Spolku vojenských vysloužilců, přibyl na základě podnětů z řad členů jednoty Komenský, 9. října 1913 Podpůrný spolek učitelský.

Do další skupiny lze zařadit v roce 1904 založený odbor Českého zemského pomocného spolku pro nemocné plicními chorobami (později přejmenovaný na místní odbor Českého zemského spolku pro potírání tuberkulózy) a odštěpný spolek Zemského pomocného spolku Červeného kříže, který vznikl v roce 1908.

V letech 1914 – 1918 došlo z důvodu válečných událostí k útlumu spolkové činnosti.

Paní Cironisová se ve svém příspěvku téměř nezmiňuje o katolických spolcích. Je to pochopitelné s ohledem na rok uveřejnění příspěvku (1976). Jediným spolkem, který v Třeboni zmiňuje, je Vzdělávací a podpůrný spolek pro katolické tovaryše, založený v roce 1879, u kterého zdůrazňuje především důraz na náboženskou výchovu řemeslnického dorostu.²⁵

2.3.2 Spolky v Třeboni podle profesora Jiráčka

Dalším svědectvím o fungování spolků v Třeboni je „Památník Gymnasia v Třeboni“ z roku 1928. Profesor V. Jiráček zde vyjmenovává všechny spolky v Třeboni, které v tomto roce v Třeboni působí a tím nám o nich dává přesný přehled. Po válce v roce

---

²⁵ Srov. CIRONISOVÁ, E.; VALIŠ, J. *Šest set let královských práv města Třeboně*, s. 65-74

1921 zmiňuje založení odboru Klubu čsl. turistů, který se staral o vycházkové cesty a o letní turistickou noclehárnu pro mládež. V roce 1922 píše o ustavení Jednoty čsl. Orla, která vznikla jako duchovní protipól k Sokolu a organizovala cvičení v tělocvičně soukromé školy klášterní. Rybářský spolek vydával lístky, opravňující k chytání ryb na udici v najaté části Zlaté stoky. Spolkový ruch po válce byl podle V. Jiráčka velmi živý.

V Třeboni kromě již zmíněných spolků pracoval Sbor dobrovolných hasičů, Odbor Národní jednoty pošumavské, Svaz junáků skautů, Místní sdružení Volné myšlenky, Pěslav, Spolek divadelních ochotníků, Okresní sbor osvětový, Místní osvětová komise, Včelařský spolek, Odbor Čsl. Červeného kříže, Odbočka Masarykovy ligy proti tuberkulóze, Odbor Čsl. ochrany matek a kojenců, Okresní péče o mládež, Dobročinná stolní společnost „Sirotci“, Spolek pro podporování chudých studujících, Sbor pro sociální péči o studentstvo, Krajský studentský spolek Rožmberk, Jednota Čsl. obce legionářské, Družina válečných poškozenců, Odbor Masarykovy letecké ligy, Klub českých úředníků, Spolek paní a dívek, Obecně prospěšné stavební a bytové družstvo Domov, Rolnické skladištní družstvo, Nákupní a konsumní družstvo pro Třeboň a okolí, Obchodní gremium, Řemeslnicko-živnostenská beseda, Okresní jednota živnostenských společenstev, Besídka živnostenského dorostu, Spolek mladohospodářů, Okresní sdružení chovatelů hospodářského zvířectva, Okresní odbočka Zemědělské jednoty, jednota pracujícího lidu, Spolek katolických tovaryšů, Okresní skupina lidové akademie a dále menší spolky a politické organizace.²⁶

Podle počtu vyjmenovaných spolků je jasné, že pokud od počtu obyvatel odečteme ty, kteří se spolkové činnosti nemohly účastnit z důvodu věku či nemoci, pravděpodobně v některém ze spolků pracovala a jeho činnosti se účastnila většina obyvatel Třeboně.

Že spolků bylo v Třeboni i na svou dobu velké množství, dokládá výzva v Jihočeském obzoru z 2. dubna 1910 „Zmenšete počet spolků v Třeboni“. V textu je uveden výčet všech spolků k tomuto datu (47) s přídomkem „závratný“. Dále je uvedeno, že výzva vzbudila velký ohlas a diskuzi mezi obyvateli Třeboně. Souhlas s redukcí počtu spolků prý zaznívá především od členů spolků, méně už od jejich hlavních činovníků. Jako hlavní důvod ke zmenšení počtu je v textu uvedena „rozháranost společenského života

---

²⁶ Srov. JIRÁČEK, V. *Památník Gymnasia třeboňského na oslavu 60letého výročí a sjezdu bývalých profesorů a žáků v 10. Výročí Čsl. Republiky*, s. 9-20.

v Třeboni“.²⁷ V jiném textu jako kritika počtu spolků také zaznívá touha po moci hlavních činovníků, zbytečné finanční náklady na vedení tak velkého počtu spolků a výzva ke sloučení spolků příbuzných v činnosti.²⁸

---

²⁷ Srov. Zmenšete počet spolků v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1910, roč. 5, č. 15.

²⁸ Srov. Náš společenský život. *Jihočeský obzor*, 1910, roč. 5, č. 2, s. 4.

3 Katolické spolky a volnočasové aktivity spojené s římskokatolickou církví v Třeboni v letech 1900 – 1938

3.1 Katolické spolky ve Spolkovém indexu

Co do počtu nepracovalo v Třeboni v letech 1900 – 1938 tolik katolických spolků, jako těch ostatních kulturních, zájmových, hospodářských a jiných. Nejstarší katolický spolek, jehož činnost přetrvala i v mnou vymezeném časovém období, byl Spolek katolických tovaryšů, jehož vznik se váže k roku 1879, činnost byla pravděpodobně ukončena někdy po roce 1946, kdy je ve Spolkovém katastru poslední poznámka - a to o zaslané upomínce. Zmínky o něm, o jeho členech a činnosti se prolínaly celým vymezeným časovým obdobím. Dalším významným spolkem, jehož činnost nebyla jednostranně zaměřena, byla Jednota čsl. Orla, založená v Třeboni v roce 1922. Poslední zmínka ve Spolkovém indexu se váže k roku 1948, dále je pouze poznámka „skončen“. Posledním oficiálně zdokumentovaným spolkem jak ve Spolkovém indexu, tak i ve Spolkovém katastru, bylo Sdružení rodičů katolických a přátel křesťanské výchovy, založené 24. února 1924. Jeho činnost zanikla v průběhu druhé světové války.²⁹

3.2 Spolky a volnočasové aktivity spojené s římskokatolickou církví v Jihočeském obzoru

Mé pátrání po katolických spolcích bylo namířené více směry. Cenné informace o fungování spolků jsem našla v týdeníku Jihočeský obzor, který v Třeboni, jako okresním měšťě vycházel v letech 1906 – 1939. Jihočeský obzor z počátku vycházel jako „*Nezávislý časopis, věnovaný národním, kulturním a národohosp. zájmům českého jihu a východu.*“³⁰, dále jako „*Neodvislý týdeník třeboňského kraje*“³¹. První ročník

---

²⁹ Státní okresní archiv (dále SOKA) Jindřichův Hradec, fond Okresní úřad Třeboň, *Spolkový index*, p.č. 204, *Spolkový katastr*, p.č. 201, 202.

³⁰ *Jihočeský obzor*, 1908, roč. 3, č. 1, s. 1.

nebyl dochován, ročníky 1907 až 1910 jsou v třeboňském archivu kompletní, z roku 1911 se dochovala pouze čísla 26 a 44, 1912 až 1914 je kompletní, z roku 1915 jsou to jen fragmenty částí novin, ročníky 1916 až 1939 jsou kompletní. Podařilo se mi přečíst všechna dostupná čísla a podle mého názoru byla politická tendence listu od počátku spíše středová až levicová. O katolických spolcích bylo psáno výrazně méně oproti činnosti jiných, například Sokol nebo Pěslav. Přesto se informace, byť kusé, v některých číslech objevovaly. Levicový trend nabral list ve dvacátých letech minulého století, kdy se začal velice tvrdě vymezovat ke katolické církvi. O činnosti katolických spolků se tak dozvídáme z posměšných článků hnutí Volné myšlenky a útoky vrcholí v letech 1924 a 1925, kdy je církev kritizována za de facto cokoliv. Úsměvný může být příklad článku o dominikánech z 6. června 1925, kde je psáno o tom, jak dominikáni zavádí do měst a vesnic zvyk vodit za ruce děti po ulicích a seskupit je kolem sebe. *Jak na to pohlíží veřejnost a co o tom soudí, mohou si pomysliti. Že tak nedělají i ostatní vychovatelé, je důkazem, že je to spíše provokace než láska k dětem. Pedagogické to jistě není*.³² Dalšími vděčnými tématy, která se prolínají několika čísly, jsou sbírka na nové zvony organizovaná děkanským úřadem v roce 1924, jež je v listu nazývána „klerikální drzostí“³³ a neúčast papežského nuncia Msg. Marmaggiho na Husových slavnostech v Praze téhož roku. V roce 1926 se v listech podrobně rozebírá žádost člena Strany lidové na příspěvek pro klášterní opatrovnu. Žádost byla zamítnuta a jako nejhlasitější odpůrci se jeví členové komunistické strany. Činnost spolků jak katolických, tak i ostatních, byla citelně ovlivňována politickým děním. V období první světové války aktivita spolků téměř umlkla a v tisku se objevovaly především zprávy o jejich pomoci rodinám vojáků a později vrátivším se z války. Mé zkoumání končí rokem 1938 a i tady je cítit počátek hrozby nového světového konfliktu. Nejlépe je toto napětí znát v novoročním článku v roce 1939 shrnujícím události z uplynulého roku 1938, zklamání z kapitulace 21. září 1938 a patrné obavy z věcí příštích.³⁴

---

³¹ *Jihočeský obzor*, 1933, roč. 28, č. 51, s. 1.

³² Naši dominikáni. *Jihočeský obzor*, 1925, roč. 20, č. 23, s. 3.

³³ V textech je zmiňován paradox, že církev zvony odevzdala na válečné potřeby a přitom mluví o lásce k bližnímu.

³⁴ Srov. Neblahý rok 1938. *Jihočeský obzor*, 1939, roč. 34, č. 1, s. 1.

3.2.1 Spolek katolických tovaryšů

Zmínky o jeho práci se objevují téměř ve všech ročnících Jihočeského obzoru od roku 1907 do roku 1938.

1907

První informace o činnosti Spolku katolických tovaryšů se týká konání spolkového plesu v únoru roku 1907³⁵ Činnost spolku pokračovala uspořádáním Pěvecko-hudební akademie, ve které účinkovali i příznivci spolku.³⁶ 14. dubna spolek pořádal společnou vycházku k Schwarzenberské hrobce, zakončenou humoristickou a taneční zábavou v místnostech pana Böhma³⁷ na předměstí.³⁸ 15. dubna se vybraní členové spolku účastnili slavnostního přivítání císaře František Josefa I.³⁹, který Třeboň krátce navštívil 15. dubna 1907.⁴⁰ Dalším byl výlet do Prátru⁴¹. Čestný průvod členů a hostů vyšel ze spolkové místnosti a došel do Prátru, kde probíhala podle informací v Jihočeském obzoru obvyklá čísla programu dlouho do večera.^{42 43}

1908

Čestným členem Spolku katolických tovaryšů byl v roce 1908, u příležitosti odchodu do nového působiště, jmenován místní kaplan František Matiašek. Důvodem bylo jeho přátelské jednání, kterým si získal obecnou úctu a vážnost.⁴⁴ Další informací je zmínka o úspěšném plese, který spolek pořádal 26. února. Úspěch byl nejen společenský, ale především hmotný.⁴⁵

---

³⁵ Srov. Ples katolických tovaryšů. *Jihočeský obzor*. 1907, roč. 2, č. 6, s. 4.

³⁶ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1907, roč. 2, č. 9, s. 3.

³⁷ Pan Böhme měl na předměstí restauraci, spolkové místnosti byly její součástí.

³⁸ Srov. Spolek katolických tovaryšů. *Jihočeský obzor*. 1907, roč. 2, č. 15, s. 4.

³⁹ Více o návštěvě na straně 8.

⁴⁰ Srov. Hold města Třeboně a okresu Třeboňského J. V. císaři a králi českému. *Jihočeský obzor*. 1907, roč. 2, č. 15, s. 4.

⁴¹ Prátrzem je nazývána častá výletní oblast za Třeboní, směrem na Brannou, kousek od Obory. V Prátru byla výletní restaurace, altán a bažantnice. Často je též nazývána Stromovka.

⁴² Protože o výletu do Prátru není starší zmínka než tato, můžeme se jen domnívat, co znamená formulace „obvyklá čísla programu“.

⁴³ Srov. Výlet katolických tovaryšů. *Jihočeský obzor*. 1907, roč. 2, č. 24.

⁴⁴ Srov. Osobní. *Jihočeský obzor*. 1908, roč. 3.

⁴⁵ Srov. Ples spolku katolických tovaryšů. *Jihočeský obzor*. 1908, roč. 3, č. 5, s. 5.

1909

Velká manifestace katolického lidu se konala ve Štěpánovicích dne 13. června 1909, kromě katolických organizací z Lišova a Českých Budějovic se zúčastnil i Spolek katolických tovaryšů z Třeboně, jehož kapela pak na manifestaci odpoledne koncertovala.⁴⁶ Den předtím se ještě spolek zúčastnil na slavnosti Božího Těla.⁴⁷ Jak je zmíněno na str. 17, Spolek katolických tovaryšů v Třeboni byl založen v roce 1879. Ve dnech 14. a 15. srpna 1907 oslavil již třicet let od svého založení. Oslava začala v sobotu 14. 8. ve 20 hod. přátelskou zábavou ve spolkových místnostech. Pokračovala v neděli v 9 hod. ráno seřazením před spolkovou místností a odchodem do kostela na slavnou mši. V 11 hodin proběhla schůze přístupná pouze členům bratrských spolků a odpoledne oslava skončila výletem do Stromovky se zábavným programem.⁴⁸ V podrobnější zprávě o dva týdny později se dozvídáme, že se oslav zúčastnili hosté z Jindřichova Hradce, Lišova, Českých Budějovic, Kardašovy Řečice, Hluboké, Týna nad Vltavou a okolí. V nedělním průvodu se nacházelo 5 praporů spolkových a téměř 500 účastníků. Na schůzi promluvil sekretář „České sekce diecesního komitétu“ pan Vedral a předseda spolku K. Lindhart. Po společném obědě se konala valná hromada Diecesního sdružení katolických spolků.⁴⁹ Další oslavou, na kterou se dostavil spolek s praporem a hudbou, byla památka patrona českého, svatého Václava.⁵⁰

1910

Výroční valná hromada v roce 1910 proběhla podle Jihočeského obzoru 2. února.⁵¹ Slavnosti Božího Těla proběhly i v tomto roce za účasti zástupců spolku.⁵² 2. října zahráli členové jednoty v sále pana Melichara na Novém Světě⁵³ divadelní představení Prodaný ženich. Jedním z účinkujících byla i spolková hudba.⁵⁴ V neděli 23. října uspořádal spolek posvícenský věneček v sále Právovárečného měšťanstva.⁵⁵

---

⁴⁶ Srov. Velká manifestace katol. lidu. *Jihočeský obzor*. 1909, roč. 4, č. 24, s. 4.

⁴⁷ Srov. Slavnost Božího Těla. *Jihočeský obzor*. 1909, roč. 4, č. 24, s. 4.

⁴⁸ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1909, roč. 4, č. 32, s. 4.

⁴⁹ Srov. Spolek katolických tovaryšů zdejších. *Jihočeský obzor*. 1909, roč. 4, č. 34, s. 4.

⁵⁰ Srov. Památka patrona českého sv. Václava. *Jihočeský obzor*. 1909, roč. 4, č. 40, s. 4.

⁵¹ Srov. Slavnost Božího Těla. *Jihočeský obzor*. 1910, roč. 5, č. 224, s. 6.

⁵² Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1910, roč. 5, č. 5, s. 4.

⁵³ Již zaniklá restaurace, směrem z centra na Kopeček, u vlakové zastávky. Údajně bylo v blízkosti letní cvičiště Orla.

⁵⁴ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1910, roč. 5, č. 39, s. 5.

⁵⁵ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1910, roč. 5, č. 42, s. 4.

1912

První informací z roku 1912 je upoutávka na konání plesu Spolku katolických tovaryšů v neděli 4. února ve dvoraně právovárečného měšťanstva. Hudební doprovod zajistila spolková hudba.⁵⁶ Zúčastnili se i členové Řemeslně živnostenské jednoty v čele s předsedou V. Rosenthalerem. Řádná valná hromada za rok 1911 se konala 21. ledna, zahájil ji předseda spolku Karel Klenka. Ve svém proslovu povzbuzoval členy k další svorné práci na poli křesťanské osvěty a k plnění náboženských povinností. Podle textu byl na valné hromadě i na další období zvolen předsedou K. Klenka a místopředsedou kovář Karel Tureček. Zajímavou informací o činnosti spolku, která se už v jiných číslech Jihočeského obzoru neopakuje, jsou termíny schůzi, které se budou konat každé pondělí ve spolkových místnostech pana J. Böhma a každou první neděli v měsíci se budou konat přednášky ze všech oborů. Takový prostor ke své prezentaci už spolek v dalších letech v novinách nedostával. Podobné informace se objevily ještě v roce 1913. Naproti tomu, v každém čísle se objevovaly pravidelné informace o Sokolech, v rubrice Sokolská hlídka.⁵⁷ 21. dubna sehrál katolický dramatický odbor spolku obraz z vesnického života Křištofův poklad, doplněný spolkovou hudbou.⁵⁸ Vycházku do knížecího archivu spolek pořádal 12. května.⁵⁹ Výlet na Zavadilku⁶⁰ proběhl 4. srpna, na programu je spolková hudba pana Maiera.⁶¹

1913

Valná hromada za rok 1912 proběhla 9. února ve spolkových místnostech na Předměstí. Na programu byla přednáška předsedy spolku Karla Klenky a oficiální záležitosti jako jsou jednatelská, pokladní nebo knihovnická zpráva, revize účtu a návrhy k valné hromadě.⁶² Katolický dramatický odbor⁶³ společně s hudbou katolických tovaryšů

---

⁵⁶ Srov. Ples spolku katolických tovaryšů. *Jihočeský obzor*. 1912, roč. 7, č. 5, s. 5.

⁵⁷ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1912, roč. 7, č. 7.

⁵⁸ Srov. Katolický dramatický odbor v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1912, roč. 7, č. 16, s. 6.

⁵⁹ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1912, roč. 7, č. 19., s. 6.

⁶⁰ Restaurace na konci Třeboně, směrem na Brannou, vlevo před Zlatou stokou.

⁶¹ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1912, roč. 7, č. 31, s. 6.

⁶² Srov. Valná hromada spolku katol. tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1913, roč. 8, č. 5, s. 5.

⁶³ Předpokládám, že se jedná o katolický dramatický odbor Spolku katolických tovaryšů, v žádném dalším prameni jsem nenalezla informace, že by se jednalo o samostatný spolek

zahráli v neděli 16. března F. J. Andrlíkův obraz z vesnického života Sokyně.⁶⁴ 4. května členové odboru zahráli veselohru Aloise Dostála Od starého k mladému posvícení.⁶⁵ 20. července jednota uspořádala výlet na Kopeček s hudbou pana Mayera, tombolou a hrou s kuželkami o ceny.⁶⁶ O svátku svatého Štěpána pořádal spolek vánoční koledu pro 70 dětí svých členů. Součástí programu byl proslov předsedy spolku, rozdělení koledy a spolková hudba.⁶⁷

1914

V roce 1914 měl oslavit spolek 35 výročí od svého založení. Podle novin ze dne 24. července byly na 15. srpna 1914 podobně jako o 5 let dříve naplánovány oslavy. Večerní zábava ve spolkových místnostech, společná účast na mši a výlet do Stromovky s hudbou kapelníka Maiera, tombolou a kuželkami.⁶⁸ *Následkem vypuknutí války byly všechny místní zábavy a výlet odřeknuty, co lze jen schvalovat.*⁶⁹ Tato informace z Jihočeského obzoru ze dne 31. července jasně vypovídá, jak se v příštích dnech a týdnech první světové války odvíjel společenský a spolkový život v Třeboni. Na smutné události se sešli členové treboňských spolků v sobotu 10. října. Zemřel kníže Adolf Josef ze Schwarzenbergu a zástupci spolku se účastnili slavné smuteční bohoslužby v děkanském kostele v Třeboni a následně pohřebního průvodu ke knížecí hrobce.⁷⁰ *Dle vůle zesnulého žádá se věnovati místo věnců obnosy pro naši armádu v poli a pro rodiny vojáků.*⁷¹ Válka prostupovala všemi zprávami toho roku. 16. října se můžeme dočíst o sbírce ve prospěch Červeného kříže, rodin povolanych za války a pro pozůstalé po vojínech padlých ve válce, do níž Spolek katolických tovaryšů přispěl 5 Kč.⁷²

---

⁶⁴ Srov. Katolický dramatický odbor v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1913, roč. 8, č. 10, s. 4.

⁶⁵ Srov. Katolický dramatický odbor v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1913, roč. 8, č. 18, s. 4.

⁶⁶ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1913, roč. 8, č. 29, s. 6.

⁶⁷ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1913, roč. 8, č. 51, s. 3.

⁶⁸ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*. 1914, roč. 9, č. 28, s. 5.

⁶⁹ Odvolané zábavy a výlety. *Jihočeský obzor*. 1914, roč. 9, č. 30.

⁷⁰ Srov. Program. *Jihočeský obzor*, 1914, roč. 9, č. 39, s. 3.

⁷¹ Program. *Jihočeský obzor*, 1914, roč. 9, č. 39, s. 4.

⁷² Srov. Ve prospěch Červeného kříže, rodin povolanych do války a pro pozůstalé po vojínech padlých ve válce. *Jihočeský obzor*, 1914, roč. 9, č. 40, s. 5.

1916

Jedinou akcí, na které byli v roce 1916 v Jihočeském obzoru zmiňováni členové Spolku katolických tovaryšů, byla návštěva českobudějovického biskupa Josefa Hůlky v Třeboni u příležitosti generální visitace a biřmování v pátek 23. června. P. Steinwicht v čele společně s ostatními členy spolku se zúčastnili slavnostního uvítání u hřbitova sv. Alžběty. V neděli odpoledne po mši navštívil biskup Spolek katolických tovaryšů v jejich místnosti u pana Böhma na předměstí.⁷³

1919

Až o tři roky později se dozvídáme z Jihočeského obzoru o další činnosti spolku. Tou první je informace o konání slavnosti Božího Těla v červnu 1919. Konala se za nádherného počasí a členové spolku se zúčastnili i s praporem a hudbou.⁷⁴ 10. srpna oslavil Spolek katolických tovaryšů 40. výročí od svého založení.⁷⁵

1921

V tomto roce se Tovaryši podíleli aktivní účastí i na přípravě prvního Dne československého červeného kříže v Třeboni, konaného 24. července 1921 výletem do Stromovky. Součástí akce bylo divadlo, průvod, hudba a tanec, tombola i dětské atrakce.⁷⁶ Dalším pohřbem, na kterém byl spolek čestným hostem, byl pohřeb paní Idy Schwarzenbergové. Pro členy spolku se jednalo o smutnou záležitost, protože zesnulá byla kmotrou jejich praporu. Konal se 6. srpna 1921 za účasti nejen rodiny, ale i schwarzenberských zaměstnanců, obyvatel, církevních hodnostářů, zástupců města a místních spolků.⁷⁷

Od roku 1922 do roku 1938 se v Jihočeském obzoru dočteme o činnosti Jednoty katolických tovaryšů pouze v souvislosti s pořádáním plesů. Jestli skutečně nevykazovali v těchto letech i jinou činnost nebo z nějakého důvodu v listu informacím o jednotě „nepřáli“, se můžeme pouze domnívat. Protože v těchto letech kulminuje

---

⁷³ Srov. Generální visitace Jeho biskupské Milosti ndp. Mngs. Josefa Hůlky v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1916, roč. 11, č. 27.

⁷⁴ Srov. Slavnost Božího Těla. *Jihočeský obzor*, 1919, roč. 14, č. 25, s. 4.

⁷⁵ Srov. Spolek katol. tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1919, roč. 14, č. 31, s. 5.

⁷⁶ Srov. Čsl. Č. Kříž v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1921, roč. 16, č. 30.

⁷⁷ Srov. Pohřeb paní Idy Schwarzebergové. *Jihočeský obzor*, 1921, roč. 16, č. 32.

činnost Jednoty čsl. Orla, je možné, že právě Orel přebíral organizování volnočasových akcí pro katolické občany města a Tovaryšům zůstalo jen organizování plesu, ale to je jen má domněnka.

1922 - 1938

21. ledna 1922 uspořádal Spolek katolických tovaryšů ples v sále právovárečného měšťanstva.⁷⁸

Tradiční ples spolku je zdokumentovaný v Jihočeském obzoru i v roce 1924. Uskutečnil se 13. ledna.⁷⁹ V tomto roce to byl již třetí ples, který se konal v Besedě.⁸⁰ Podle informací z novin to byla *...srdečná lidová taneční zábava, kde přišli do plesu nejen Třeboňáci, ale i hosté z celého okolí.*⁸¹ V textu je dále polemika o vhodnosti nového sálu pro obyvatele Třeboně z důvodu nedostatečné kapacity stávajícího.⁸²

Po třech letech je v Jihočeském obzoru další zmínka o pořádání plesu Jednotou katolických tovaryšů. Tentokrát se jedná o maškarní ples, který se konal 13. února 1927 ve dvoraně právovárečného měšťanstva.⁸³

Maškarní ples pořádala jednota společně s ostatními katolickými spolky i v roce 1928, 12. února.⁸⁴

V roce 1930 se maškarní ples Spolku katolických tovaryšů konal v Třeboni 26. ledna.⁸⁵

V roce 1931 se ples konal v Besedě 25. ledna.⁸⁶ Na plese zahrála hudba pana Štěcha.⁸⁷

13. února 1933 proběhla v Besedě Maškarní merenda Spolku katolických tovaryšů.⁸⁸

4. února 1934 byla Maškarní merenda spolku opět v Besedě.⁸⁹

27. ledna 1935 se konal maškarní ples Spolku katolických tovaryšů v Besedě.⁹⁰

---

⁷⁸ Srov. Spolek katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1922, roč. 17, č. 1, s. 5.

⁷⁹ Srov. *Jihočeský obzor*, 1924, roč. 19, č. 2, s. 5.

⁸⁰ Pravděpodobně se jedná o sál právovárečného měšťanstva, který je zmiňován v čísle 2.

⁸¹ Ples spolku katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1924, roč. 19, č. 3, s. 3.

⁸² Srov. Ples spolku katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1924, roč. 19, č. 3, s. 3.

⁸³ Srov. V Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1927, roč. 22, č. 7, str. 4.

⁸⁴ Srov. Maškarní ples sdružených spolků katolických v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1928, roč. 23, č. 7, str. 2.

⁸⁵ Srov. Dne 26. ledna. *Jihočeský obzor*, 1930, roč. 25, č. 3, s. 5.

⁸⁶ Srov. Dne 25. ledna. *Jihočeský obzor*, 1931, roč. 26, č. 2, s. 5.

⁸⁷ Srov. Dne 25. ledna. *Jihočeský obzor*, 1931, roč. 26, č. 4, s. 4.

⁸⁸ Srov. Maškarní merenda. *Jihočeský obzor*, 1933, roč. 28, č. 7, s. 1.

⁸⁹ Srov. Tradiční maškarní merenda. *Jihočeský obzor*, 1934, roč. 29, č. 6, s. 2.

⁹⁰ Srov. 27. ledna. *Jihočeský obzor*, 1935, roč. 30, č. 3, s. 5.

25. ledna 1936 se konal další ples spolku, můžeme se dočíst, že pro oživení nebude ples maškarní. *Pořadatelstvo doufá, že touto změnou přijde návštěvníků vhod a slibuje dobrou zábavu.*⁹¹

6. února 1938 se konala Maškarní merenda, pořádaná spolkem v Besedě.⁹²

3.2.2 Vaření polévek milosrdnými sestrami

Projdeme-li si všechna dochovaná čísla Jihočeského obzoru chronologicky, první zmínkou o spojení volného času a katolické církve je v roce 1907 poznámka o vaření polévky pro chudé milosrdnými sestrami řádu sv. Karla Boromejského v třeboňském klášteře. Jednalo se o propojení charitativní činnosti se smysluplným naplněním volného času místních dívek. Polévkový ústav založila a sama práci v něm vykonávala představená místní řehole S. M. Fulgentie Zapletalová.⁹³ Na vaření polévek pro chudé děti obecných a měšťanských škol se kromě milosrdných sester podílely dívky z Měšťanské školy, Podpůrný spolek pro chudou mládež v Třeboni, učitelé z Obecné školy a Spolek paní a dívek v Třeboni. V textu je pozitivně hodnoceno právě zapojení mladých dívek, které se ve volném čase naučily vařit a zároveň pomáhat potřebným. Správu tzv. Polévkového ústavu vedlo kuratorium Podpůrného spolku pro chudou mládež v Třeboni.⁹⁴ Například v zimní sezoně od 3. prosince 1906 do 16. března 1907 bylo rozdáno 5639 porcí, občas dostaly děti na přilepšenou kávu a pečivo. Na celkových nákladech se v této sezoně téměř jednou třetinou podílel kníže Adolf Schwarzenberg.⁹⁵ Podobné články o činnosti Polévkového ústavu vyšly i v roce 1909 a 1912.

V roce 1921 již v textu o vaření polévek nejsou zmiňovány milosrdné sestry, což lze přisoudit výrazně protináboženským tendencím té doby. 19. listopadu 1921 v Jihočeském obzoru vyšel text s informací o sloučení bývalého Polévkového ústavu s místním komitétem „Okresní péče o mládež“.⁹⁶ Paradoxem doby jsou hanlivé

---

⁹¹ Srov. Ples katolických tovaryšů v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1936, roč. 31, č. 5, s. 1.

⁹² Srov. V Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1938, roč. 33, č. 2.

⁹³ Srov. Pohřeb představené zdejší řehole S. M. Fulgentie Zapletalové. *Jihočeský obzor*, 1908, roč. 3, č. 13, s. 5.

⁹⁴ Srov. Vaření polévky pro chudé žákyně a žáky zdejších ob. a měst. škol. *Jihočeský obzor*, 1907, roč. 2, č. 49, s. 4.

⁹⁵ Srov. Polévkový ústav v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1907, roč. 2, č. 13, s. 3.

⁹⁶ Srov. Vaření polévek a kakaa. *Jihočeský obzor*, 1921, roč. 16, č. 46.

články vycházející v letech 1924 o umíněnosti řádu sester Boromejských, které nechtějí dodržet smlouvu o převzetí klášterní budovy státem a vyklidit ji pro ředitelství státních lesů a statků.⁹⁷ V dalších číslech už nikdy nevyšla ani zmínka o jejich záslužné činnosti.

3.2.3 Odbočka všeodb. sdružení křesťan. dělnictva pro Třeboň a okolí

Odbočka byla ustavena v září 1907. Předsedou byl zvolen Karel Tureček, místopředsedou Prokop Steinwicht. Na první schůzce se jednalo především o tom, proč se členové organizují na základě křesťanské víry a proč je zapotřebí, aby bylo všechno dělnictvo v katolickém duchu organizováno. Součástí přednášky bylo vystoupení dorostu s představením „Ticho v Čechách“ a další sólové výstupy.⁹⁸ V roce 1908 organizovala odbočka úspěšnou a dobře navštívenou Masopustní merendu, v roce 1912 výlet do Stromovky.

3.2.4 Strana lidová

V roce 1918 vznikla v Třeboni z křesťanskosociální strany Strana lidová. Kromě politiky organizovala volnočasové aktivity pro své členy i občany města. Například 28. března 1920 sehrál dramatický odbor strany divadelní představení „Tovární dělnice a její dva milenci“⁹⁹, 1. května 1920 divadelní představení „Baruška“ ve prospěch dělníků vyloučených z práce.¹⁰⁰ 26. června 1920 uspořádala Okresní organizace čl. strany lidové lidovou slavnost s výletem do Prátru.¹⁰¹

3.2.5 Jednota čl. Orla

I když podle spolkového indexu byl Orel v Třeboni oficiálně založen až v roce 1922, pravděpodobně již v roce 1921 začal v Třeboni neoficiálně vyvíjet aktivitu.

---

⁹⁷ Srov. O umíněnosti zdejšího řádu sester K. Boromejského. *Jihočeský obzor*, 1924, roč. 19, č. 22.

⁹⁸ Srov. Odbočka všeodborového sdružení křesťan. dělnictva pro Třeboň a okolí. *Jihočeský obzor*, 1907, roč. 2, č. 39, s. 2.

⁹⁹ Srov. Dram. odbor Čsl. strany lidové v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1920, roč. 15, č. 13

¹⁰⁰ Srov. Organizace čl. strany lidové. *Jihočeský obzor*, 1921, roč. 16, č. 17

¹⁰¹ Srov. Okresní organizace čl. strany lidové. *Jihočeský obzor*, 1921, roč. 16, č. 23

1921

V říjnu v roce 1921 vyšel v Jihočeském obzoru kritický článek pod názvem „V orlím hnízdě“, podepsaný organizací Volné Myšlenky. Ironicky a zlobně popisuje schůzi Orla v třeboňském klášteře. Dva členové hnutí Volné myšlenky (podle textu byli zároveň i členy Sokola) schůzi navštívili a kritikou podrobili výši vstupného, účastníky schůze i atmosféru schůze. Nejvíce kritických slov se sneslo na hlavu dvou bývalých členů Sokola, z nichž jeden je v textu nepřímo obviněn z krádeže peněz z pokladny Sokola, textů divadelních her a kupletů. Symbol orla je autory článku přirovnáván k orlu velkoněmeckému. „*Drže knihu v ruce v básni „Orelská“ volá k posluchačům, že v brzku nad Evropou zakrouží hejna „Orlů“ na oslavu vítězství klerikálních cílů.... Tu bezděky vzpomněl jsem na to, že byla doba, kdy i orel velkoněmecký stejně vychloubavě vyrážel vítězné skřeky nad územím naší osvobozené dnes vlasti*“¹⁰².

1924

První oficiální zmínkou o existenci Jednoty čl. Orla v Jihočeském obzoru je informace o konání valné hromady 3. února 1924.¹⁰³

1928

Až po čtyřleté odmlce vychází zpráva o konání divadelního představení, které v sále děkanství sehrál 5. února 1928 dramatický odbor Jednoty čl. Orla. Jednalo se o hru „Slečna prokuristka“ od A. Lokaye.¹⁰⁴ Další představení, Mahenova hra „Nebe, peklo, ráj“ byla dramatickým odborem představena 1. dubna 1928.¹⁰⁵ 18. listopadu byla uvedena hra E. Peškové Černý kříž v lese.¹⁰⁶ Zisk z tohoto divadelního představení si členové jednoty neponechali, ale v listopadu čistý výtěžek 257,60 Kč předali místnímu odboru dobrovolných hasičů, do fondu na udržování již zakoupené autostříkačky.¹⁰⁷ 28. září téhož roku pořádala jednota slavnostní tělocvičnou akademii u příležitosti desátého

---

¹⁰² Z organizace „Vlné myšlenky“. V „Orlím hnízdě“. *Jihočeský obzor*, 1921, roč. 16, č. 40.

¹⁰³ Srov. Zdejší Jednota čl. Orla. *Jihočeský obzor*, 1924, roč. 19, č. 7.

¹⁰⁴ Srov. Jednota „Orla“ čl. v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1928, roč. 23, č. 6, s. 2.

¹⁰⁵ Srov. Dramatický Odbor Orla čl. v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1928, roč. 23, č. 13, s. 3.

¹⁰⁶ Srov. Dramatický odbor Jednoty Orla v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1928, roč. 23, č. 48, s. 3 - 4.

¹⁰⁷ Srov. Dary. *Jihočeský obzor*, 1928, roč. 23, č. 48, s. 1

výročí vzniku republiky.¹⁰⁸ Od roku 1928 jsou informace o spolku v Jihočeském obzoru relativně časté a podrobné.

1930

8. dubna 1930 se konala v místní části Kopeček orelská slavnost, v listu vychází informace o konání a výherní čísla, která byla na slavnosti losována.¹⁰⁹

1931

28. června 1931 oslavila jednota 10 let od založení.¹¹⁰ Ve spolkovém indexu je uváděný rok založení 1922, jestli je chyba ve spolkovém indexu, nebo si vedení spolku zahájení činnosti vztahovalo k počátku fungování místo k zahájení registrace spolku, se můžeme pouze domnívat.

Další divadelní představení, tentokrát Světla a stíny od E. Malcové, odehrál dramatický odbor 1. května 1931.¹¹¹ Zajímavá je zpráva o posvěcení spolkového praporu. Tato akce se uskutečnila 21. června 1931. Slavnost posvěcení byla zahájena 20. června tělocvičnou akademií v sále na děkanství a pokračovala 21. června ráno průvodem z předměstí do zámeckého nádvoří, mši, samotným posvěcením praporu, zatloukáním hřebů, přísahou, pozdravy delegátů. Odpoledne program pokračoval průvodem do kostela a na Kopeček, kde proběhlo veřejné cvičení a obvyklé atrakce.¹¹² Mezi ně pravděpodobně patřila loterie, protože v dalších číslech Jihočeského obzoru se objevily informace o tažených číslech na slavnosti, výhrách, které je možné vyzvednout na děkanství do 15. července. Dále je v textu poděkování všem, kteří přispěli dárkem nebo prací na pořízení orelského praporu a ke zdaru slavnosti.¹¹³ Při oslavě třináctého výročí národní samostatnosti 28. října 1931 se Orel společně s místními spolky, osvětovou komisí, městskou radou a korporacemi účastnil pietní vzpomínky u památníku odboje.¹¹⁴

---

¹⁰⁸ Srov. Jednota Orla čs. v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1928, roč. 23, č. 38, s. 3.

¹⁰⁹ Srov. Při orelské slavnosti. *Jihočeský obzor*, 1930, roč. 25, č. 25, s. 3.

¹¹⁰ Srov. Jednota čsl. Orla v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1931, roč. 26, č. 18, s. 1.

¹¹¹ Srov. Světla a stíny. *Jihočeský obzor*, 1931, roč. 26, č. 19, s. 4 – 5.

¹¹² Srov. Jednota Orla čsl. v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1931, roč. 26, č. 23, s. 1.

¹¹³ Srov. Při orelské slavnosti. *Jihočeský obzor*, 1931, roč. 26, č. 27, s. 3.

¹¹⁴ Srov. Oslava XIII. výročí naší národní samostatnosti. *Jihočeský obzor*, 1931, roč. 24, č. 44, s. 1.

1932

Divadelní představení Zámecké strašidlo od Boženy Rajske sehráli členové Orla 19. února 1932, od stejné autorky pak 26. února 1932 veselohru Její veličenstvo láska.¹¹⁵

O svatodušních svátcích¹¹⁶ roku 1932 pořádala jednota zájezd do Vídně u příležitosti jubilejních slavností vídeňského Orla, zájezd byl spojen s poutí do rakouského Maria-Zell.¹¹⁷ Letní slavnost a veřejné cvičení se v tomtéž roce konaly v zahradní restauraci na Kopečku.¹¹⁸ V dalším čísle opět vychází poděkování a vylosovaná výherní čísla. Jednota věnovala k uctění památky zakládajícího a čestného člena Tomáše Podruha 25 Kč ústavu hluchoněmých v Českých Budějovicích a 25 Kč kněžskému semináři tamtéž.¹¹⁹ Další představení podle Jihočeského obzoru sehráli členové dramatického odboru v neděli 4. prosince 1932 v sále na děkanství. Jednalo se o představení Slzy Kristovy od V. Sedláčka. Po představení se pro děti konala Mikulášská nadílka.¹²⁰ Tělocvičná besídka se konala o pár dní později, 18. prosince 1932 v 7 hodin večer.¹²¹

1934

20. května 1934 se členové Orla účastnili Tělovýchovného dne brannosti v Třeboni. Tentokrát akci nepořádali, organizátorem byl výbor pro zvýšení brannosti, ale svým vystoupením prostné mužů přispěli společně se Sokolem, žáky reálného gymnázia, vojáky, skauty a selskou jízdou do programu.¹²² 29. června 1934 pořádala jednota letní slavnost s veřejným cvičením ve Stromovce.¹²³

1935

Na Hromnice 1935 připravili členové Orla pro diváky lidovou zpěvohru o třech jednáních pod názvem Vesnička pod Šumavou.¹²⁴ 24. února 1935 veselohru Ó,

---

¹¹⁵ Srov. Jednota čl. Orla. *Jihočeský obzor*, 1932, roč. 27, č. 8, s. 2.

¹¹⁶ Svatodušní svátky, letnice, křesťanský pohyblivý svátek slavený 50 dní po Velikonocích. Oslavuje se v něm seslání Ducha svatého na apoštoly a ranou církve popsané v Novém zákoně v 2. Kapitole Skutků apoštolů. (*Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích*. Praha: Nakladatelský dům OP, 1997)

¹¹⁷ Srov. Poděkování. *Jihočeský obzor*, 1932, roč. 27, č. 21, s. 2.

¹¹⁸ Srov. Letní slavnost orelská v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1932, roč. 27, č. 23.

¹¹⁹ Srov. Jednota Orla čl. v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1932, roč. 27, č. 11, s. 2.

¹²⁰ Srov. Jednota čl. Orla. *Jihočeský obzor*, 1932, roč. 27, č. 49.

¹²¹ Srov. Jednota Čsl. Orla v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1932, roč. 27, č. 51, s. 2.

¹²² Srov. Tělovýchovný den brannosti v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1934, roč. 29, č. 19.

¹²³ Srov. Letní slavnost s veřejným cvičením. *Jihočeský obzor*, 1934, roč. 29, č. 26, s. 2.

¹²⁴ Srov. Na Hromnice. *Jihočeský obzor*, 1935, roč. 30, č. 5, s. 1.

Floriánku, přijď.¹²⁵ V neděli 2. června 1935 uspořádala jednota tradiční výlet do Stromovky. Sraz účastníků byl ráno na předměstí u sv. Alžběty a průvodem se šlo do děkanského kostela na mši. Dopoledne pokračoval program cvičením v zámecké zahradě a po obědě se šlo z Palackého náměstí průvodem do kostela na požehnání a následně do Stromovky. Tam proběhlo veřejné cvičení všech družstev doplněné o zábavný program a občerstvení.¹²⁶ 21. září 1935 vyšla v Jihočeském obzoru informace o dramatickém odboru Jednoty čsl. Orla, který zahájil svou činnost na znovuzřízeném jevišti v sále na děkanství na svátek sv. Václava. Při zahájení byla předvedena opereta V údolí tom čarokrásném. V neděli 29. září na stejném místě proběhla přednáška se světelnými obrazy pod názvem „Simplonským tunelem do Švýcar“.¹²⁷ Oslavy 28. října proběhly v Třeboni i v roce 1935 za účasti spolků a korporací. Svým rozsahem předčily podle informací v listu všechny dříve pořádané oslavy¹²⁸. Vánoční zpěvohru Jesličky o pěti obrazech sehrál dramatický odbor Orla společně s žáky soukromé školy. Autorem hry byl treboňský rodák, učitel K. Loula. Poprvé byla uvedena více než před 70 lety od uvedení v roce 1935. *Mnozí ze starší generace treboňské účinkovali při premiéře a vděčně na ni dodnes vzpomínají.*¹²⁹

1936

V rámci branné výchovy zorganizovala jednota velkou schůzi o protiletcecké obraně obyvatelstva 6. dubna 1936. Při přednášce bylo naplánováno promítnutí 133 světelných obrazů. Zváni byli především ti, jimž záleží na obraně města.¹³⁰ V roce 1936 je zmiňován treboňský orel ve smutném článku, oznamujícím úmrtí treboňského děkana Ignáce M. Hykede, dne 11. května 1936. *Zanícený kněz, ač uvnitř těžce nemocný, vykonává vytrvale všechny funkce svého úřadu..... Ba nachází ještě čas a energii k činnosti ve spolcích, zejména v Orlu, jehož byl místním a okrskovým starostou.*¹³¹ Ve čtvrtek 16. května 1936 byl zesnulému duchovnímu otci připraven pohřeb, na kterém se kromě jiných hostů za Jednotu čsl. Orla rozloučil P. Jordán a M. Dostál. Pohřbu se

---

¹²⁵ Srov. Jednota čsl. Orla. *Jihočeský obzor*, 1935, roč. 30, č. 9, s. 2.

¹²⁶ Srov. Jednota Čsl. Orla v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1935, roč. 30, č. 21, s. 1.

¹²⁷ Srov. Dramatický odbor. *Jihočeský obzor*, 1935, roč. 30, č. 39, s. 1.

¹²⁸ Srov. Oslavy 28. října v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1935, roč. 30, č. 45, s. 1-2.

¹²⁹ Jesličky. *Jihočeský obzor*, 1935, roč. 30, č. 52, s. 3.

¹³⁰ Srov. V pondělí 6. dubna. *Jihočeský obzor*, 1936, roč. 31, č. 15, s. 1.

¹³¹ Třeboňský děkan P. Ignác M. Hykede. *Jihočeský obzor*, 1936, roč. 31, č. 21, s. 1.

zúčastnilo také téměř 200 příslušníků Orla.¹³² V dalším květnovém čísle se dozvídáme o přípravě orelské slavnosti, která se má konat 21. června. Plánuje se otevřít letní cvičiště jednoty u zastávky.¹³³ 22. listopadu 1936 sehrál dramatický odbor veselohru Lída – děvče z Krkonoš.¹³⁴ 13. prosince 1936 pak drama o 3 jednáních Bártova pomsta (Boží soud).¹³⁵

1937

V příštím roce činnost dramatického odboru pokračovala veselohru Hóóóóóří od autora J. Skružného, kterou zahráli v sále na děkanství členové Jednoty 10. ledna 1937.¹³⁶ Dalším nacvičeným představením bylo drama z dob pronásledování křesťanů v Efesu Krásná Damaris, které členové dramatického odboru zahráli v divadle na děkanství v neděli 4. dubna.¹³⁷ V divadle pravovárečného měšťanstva pořádala jednota 18. dubna 1937 orelskou tělocvičnou akademii v rámci slavnostní manifestace.¹³⁸ 6. května navštívil Třeboň prezident republiky Dr. Edvard Beneš, zástupci Orla se zúčastnili slavnostního přivítání.¹³⁹ Další článek nás podrobněji informuje o této akci, která byla usprádana v rámci „*Mobilisace mravních sil národa*“ pod protektorátem Okres. osvětového sboru.¹⁴⁰ Toto vystoupení patřilo podle listu mezi nejlepší a ukázalo, jak Jednota cílevědomě pracuje na sblížení všech složek národa a povznesení obětavosti v hájení vlasti. V textu bylo vyjádřeno poděkování *těm, kteří skrytě, beznáročně pracují na velikém cíli obhájení svobody vlasti..... všem, naši příznivci, kteří svou přítomností a svým potleskem...posílili jste naši horlivost k další práci*¹⁴¹ V srpnovém čísle vyšel článek o účasti třeboňského orelstva, členů jihočeské župy J. V. Jirsíka a přátel katolického hnutí v pohraničí na zájezdu dne 22. srpna k hraničářské jednotě do Českého Krumlova. Cílem zájezdu bylo manifestovat v národně ohroženém kraji za myšlenky katolické a za brannou národní pohotovost.¹⁴² Smutné události se členové

---

¹³² Srov. Třeboňský děkan P. Ignác M. Hykede. *Jihočeský obzor*, 1936, roč. 31, č. 21, s. 1.

¹³³ Srov. Jednota čs. Orla v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1936, roč. 31, č. 23, s. 1.

¹³⁴ Srov. Jednota Čsl. Orla v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1936, roč. 31, č. 48, s. 1.

¹³⁵ Srov. Jednota čsl. Orla v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1936, roč. 31, č. 50, s. 1.

¹³⁶ Srov. Hóóóóóří. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 2, s. 1.

¹³⁷ Srov. Divadlo na děkanství. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 14, s. 1.

¹³⁸ Srov. Orelská tělocvičná akademie. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 16, s. 1.

¹³⁹ Více o návštěvě na straně 10.

¹⁴⁰ Jednota Čsl. Orla v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 18, s. 2.

¹⁴¹ Jednota Čsl. Orla v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 18, s. 2.

¹⁴² Srov. Čsl. Orel. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 34, s. 1.

spolku účastnili v září téhož roku. Zemřel první český prezident T. G. Masaryk a v Třeboni byla pořádána velká smuteční tryzna, které se účastnili občané města včetně třeboňských spolků. *U busty prezidenta stála čestná stráž důstojníků, legionářů, sokolstva, orlů, hasičů a Stráže svobody.*¹⁴³ Další aktivitou v roce 1937 bylo představení operety Maryška z Podlesí, kterou v sále na děkanství zahráli členové Orla 26. září 1937.¹⁴⁴ 28. listopadu tamtéž bylo sehráno drama s názvem Dokud máš ještě maminku od Jindřicha Houbena.¹⁴⁵ Na děkanství se 5. prosince konala přednáška O cestě do Říma, jejíž součástí bylo i promítnutí amatérského filmu z Benátek, Assisi, Florencie a Říma.¹⁴⁶ Předposlední orelskou akcí roku 1937 bylo opět divadlo. V neděli 12. prosince sehráli jeho členové hru H. Švehlové s obrazy ze světové války Sestra Bohuvěra. 18. – 19. prosince předvedlo 200 žáků a žákyň gymnázia a klášterní školy v divadle pravovárečného měšťanstva třeboňské Loulovy jesličky.¹⁴⁷

1938

V neděli 2. ledna sehrála Jednota čl. Orla veselohru Josefa Skružného Falešná kočička, připravovaná je fraška Honba za štěstím.¹⁴⁸ 10. července v půl deváté večer předvedla jednota v divadle v zámeckém parku, ve prospěch sbírky na obranu státu, operetku Maryška z Podlesí. Hudbu složil K. Bouz.¹⁴⁹ Fondu na obranu státu věnovali čistý výtěžek 450 Kč.¹⁵⁰ 4. prosince zástupci Orla uctili památku zesnulého starosty města Jana Hrbka na jeho pohřbu na hřbitově sv. Alžběty. Celý den stála v radniční budově kolem rakve obklopené věnci čestná stráž Orla.¹⁵¹

---

¹⁴³ Městská rada a Okresní osvětový sbor v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 38, s. 1 – 2.

¹⁴⁴ Srov. Divadlo. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 39, s. 1.

¹⁴⁵ Srov. Divadlo na děkanství. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 48, s. 2.

¹⁴⁶ Srov. Přednáška o cestě do Říma, *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 49, s. 1.

¹⁴⁷ Srov. Divadlo na děkanství. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 50, s. 1.

¹⁴⁸ Srov. Divadlo na děkanství. *Jihočeský obzor*, 1938, roč. 33, č. 1, s. 2.

¹⁴⁹ Srov. Divadlo v zámeckém parku. *Jihočeský obzor*, 1938, roč. 33, č. 28, s. 2.

¹⁵⁰ Srov. Na obranu státu odvedla. *Jihočeský obzor*, 1938, roč. 33, č. 29.

¹⁵¹ Srov. Pohřeb starosty města Třeboně. *Jihočeský obzor*, 1938, roč. 33, č. 50, s. 2.

3.2.6 Sdružení katolických rodičů a přátel náboženské výchovy

Možná i díky antiklerikální tendenci dvacátých let minulého století máme ve dvacátých letech dostatek informací o vznikajících i fungujících katolických spolcích a sdruženích. Opět jako první nám informaci o nově vznikajícím katolickém sdružení přináší organizace „Volné Myšlenky“. Dozvídáme se tak, že první ustavující schůze se koná v neděli 24. února 1924 v půl třetí odpoledne.¹⁵² Další připomínkou v Jihočeském obzoru je informace o pořádání vánoční nadílky v roce 1933. Byla organizována pro veřejnost a součástí byly zpěvy, divadelní vystoupení a rozdělení dárků.¹⁵³

3.2.7 Chrámový sbor

První zmínkou o Chrámovém sboru v Třeboni v listu Jihočeský obzor je informace o pořádání pěvecko-hudební akademie 5. ledna 1930 v 19.00 hod. v sále na děkanství. Tato akce byla pořádána ve prospěch fondu pro zřízení veřejné okresní nemocnice v Třeboni. Protože se jedná o čistě dobročinnou záležitost, list vyzýval všechny bez rozdílu národnostní, stavovské, politické a náboženské příslušnosti k účasti na této akci.¹⁵⁴ Chrámový sbor vybral na této akci 450 Kč.¹⁵⁵ Sbor pravděpodobně v dalších letech zanikl, protože v roce 1936 se na stránkách listu objevuje výzva ředitele kůru p. Josefa Hemerky ke znovuzahájení činnosti Chrámového sboru.¹⁵⁶

3.2.8 Farní knihovna

Informace o farní knihovně se v Jihočeském obzoru omezovaly pouze na otevírací dobu, počet návštěvníků v daném roce, počet knih ve stavu a zapůjčených v daném roce. Například za prvních 6 měsíců roku 1933 navštívilo knihovnu 973 čtenářů, bylo

---

¹⁵² Srov. Z organizace „Volné myšlenky“. Klerikálové v Třeboni na postupu. *Jihočeský obzor*, 1924, roč. 19, č. 8, s. 5.

¹⁵³ Srov. Sdružení rodičů při klášterní škole. *Jihočeský obzor*, 1933, roč. 28, č. 51.

¹⁵⁴ Srov. Pěvecko-hudební akademie chrámového sboru v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1929, roč. 24, č. 1, s. 3.

¹⁵⁵ Srov. Dary. *Jihočeský obzor*, 1930, roč. 25, č. 3, s. 3.

¹⁵⁶ Srov. Chrámový sbor. *Jihočeský obzor*, roč. 31, č. 13.

půjčeno 3935 svazků. Průměrně navštívilo knihovnu 20 osob denně a bylo jim půjčeno 76 knih za den.¹⁵⁷

3.2.9 Výstava církevních památek v Třeboni

V roce 1923 byli do Třeboně knížetem Janem ze Schwarzenbergu¹⁵⁸, patronem zdejšího děkanského chrámu Páně, uvedeni řeholníci řádu sv. Dominika. Noví řeholníci¹⁵⁹ upozornili na desáté výročí uspořádáním výstavy církevních památek a uměleckých chrámových předmětů. Ty byly v roce 1933 vystaveny v přízemním sále klášterní budovy. Výstava měla tři části. V první části byly vystaveny církevní památky kostela a kláštera v Třeboni (obrazy, sochy, bohoslužebné nářadí, staré hudební nástroje), druhá část připomínala výročí a také činnost řeholníků včetně spolkové činnosti v náboženských a charitativních spolcích a třetí část byla připravena jako vzpomínka na výpravu do Říma, která byla pořádána téhož roku. Výstavu připravil prof. P. Jiljí Bouz, významný představitel a aktivní účastník řady treboňských spolků.¹⁶⁰ V roce 1934 byla výstava znovu otevřena a rozšířena o vzácné předměty ze soukromých sbírek.¹⁶¹

3.2.10 Okresní propagační výstava v Třeboni

V únoru 1937 svolala Okresní jednota živnostenských společenstev pracovní schůzi zájemců k účasti na připravované Okresní propagační výstavě v Třeboni, která se konala ve dnech 4. až 11. července. Ke společné práci pozvala Okresní jednota okresní a obecní úřad, živnostníky a podnikatele, kulturní, politické a spolkové korporace. Za Jednotu čsl. Orla se příprav ujali pánové Hanzal, Štěrba a Nosek, za lidovou stranu pan Luňák, Dobeš a Jarath, za Spolek katolických tovaryšů pan Šilha a Šteinvycht. Na první pracovní schůzce byl zvolen předsedou výstavního výboru pan Žák. Výstava se podle listu měla konat ve schwarzenberském parku a v národních školách, měla být rozdělena

---

¹⁵⁷ Srov. Farní knihovna. *Jihočeský obzor*, 1933, roč. 28, č. 35, s. 2.

¹⁵⁸ jméno uvádím přesně podle pramenu

¹⁵⁹ Císař Josef II. zrušil Augustiniánskou kanonii v Třeboni 20. října 1785. Řeholníci byli rozptýleni po farách a treboňská fara byla svěřená světským kněžím (Srov. MATOUŠ, F. *Třeboň*, 1972, s. 91)

¹⁶⁰ Srov. Výstava církevních památek v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1933, roč. 28, č. 42, s. 3-4.

¹⁶¹ Srov. Výstavka církevního umění v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1934, roč. 29, č. 29, s. 5.

na živnosti, obchod a průmysl, rybníkářství, zemědělství a lesnictví a její součástí měla být i učňovská výstava.¹⁶² V rámci propagační výstavy se konalo 5. července veřejné cvičení Jednoty čsl. Orla.¹⁶³ V článku ze dne 3. července se dozvíme, že výstava je připravená k zahájení. Vystavujících je téměř sto, výstaviště je rozloženo do třech objektů, do dvoupatrové budovy národních škol, zámeckého parku a do přízemních místností klášterních škol. Jednota čsl. Orla umístila výstavu své kulturní a tělovýchovné činnosti do kláštera.¹⁶⁴

3.3 Spolky a volnočasové aktivity spojené s katolickou církví ve farní kronice

Zdrojem, který mi v mapování katolických spolků pomohl dostat se v historii hlouběji, byla Farní kronika. Její velkou nevýhodou je, že informace o činnosti spolků jsou velmi nepravidelné. Záleželo na tom, kdo byl v jakém časovém období pověřen psaním kroniky a také na jeho poctivosti, s kterou přistupoval k mapování událostí v třeboňské farnosti. Některé časové období je v kronice zachyceno velmi podrobně, některé naopak vůbec. Veškeré informace o spolcích končí v roce 1927, další následuje až po válce, v roce 1952.

3.3.1 Spolek katolických tovaryšů

První zmínkou o volnočasových aktivitách ve farní kronice je informace o konání oslav u příležitosti 25. výročí od založení Spolku katolických tovaryšů.¹⁶⁵ Podle informací z kroniky se diecézní sdružení rozhodlo spojit oslavu se sjezdem katolických spolků Jižních Čech. Oslavy probíhaly ve dnech 14. a 15. srpna 1904. V neděli 14. srpna přivázely vlaky účastníky ze vzdálených končin, ostatní přijeli na chvojím ozdobených povozech. Odpoledne se konala valná hromada delegátů diecézního sdružení, zahájena

---

¹⁶² Srov. Okresní propagační výstava v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 8, s. 2.

¹⁶³ Srov. Jednota Čsl. Orla v Třeboni. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 23, s. 1.

¹⁶⁴ Srov. *Jihočeský obzor*, 1937, roč. 32, č. 27, s. 1-2.

¹⁶⁵ Spolek katolických tovaryšů byl založen v roce 1879 (Spolkový katastr OÚ Třeboň, p.č. 202)

místopředsedou Jiřím Čadkem, kaplanem z Netolic. Večer se hráli členové třeboňského Spolku katolických tovaryšů představení Růžová pouta. Člen spolku Václav Velík přednesl sváteční proslov. 15. srpna se konala samotná slavnost. Sraz účastníků byl před místností spolku v hostinci p. Böhma na předměstí. Zúčastnili se spolky z řady měst, např. Vídně, Prahy, Plzně, Benešova, Písku nebo Klatov. Účastníků průvodu bylo několik set. Dalším programem byla mše, schůze spolků v divadle. Na schůzi přednesl člen spolku Katolických tovaryšů pan Mikuláš dějiny spolku. ThDr. Rudolf Horský promluvil o úkolu a důležitosti katolických spolků. Po ukončení schůze pokračovaly oslavy výletem do blízkého „Prátru“.

3.3.2 Sdružení katolických rodičů a přátel náboženské výchovy

Kronika připomíná založení Sdružení katolických rodičů a přátel náboženské výchovy v roce 1924.

3.3.3 Orel

Jednota čsl. Orla je v kronice poprvé zmiňována až v roce 1924. Dočteme se o schůzi Orla, konané dne 18. května 1924, na které se projednávalo odhlasování rezoluce „chceme klášterní školu, a to nejen pro katolické dívky, ale i pro hochy“. Roku 1925 je do Farní kroniky vlepěn článek z periodika „Hlas lidu“, s informací o existenci dramatického kroužku katolických ochotníků. Podle textu se konalo jejich představení 6. ledna 1925 v sále děkanství a oproti minulému bylo představení pokročilé a zdařilé. V roce 1926 je v kronice zmínka o divadelním představení „Chudáček boží (sv. František)“, které se hrála Jednota čs. Orla. V roce 1927 je v kronice informace o zlaté svatbě manželů Činátlových, lidovců a členů Orla, kteří výročí oslavili na děkanství. 26. června 1927 se dozvídáme o existenci „Orelské kapely“, která hrála při příležitosti výletu do Stromovky. Účast byla podle textu taková, jakou Třeboň ještě neviděla a morální a finanční výsledek byl ohromující. Hrubý zisk z akce byl 13.000 Kč. 27. prosince 1927 je v kronice zmíněno úmrtí starosty Třeboně, R. Tichého, který ač sám Sokol, byl podle autora textu přítelem, který Orlu rád pomáhal. I jeho pohřbu se zástupci Orla oficiálně zúčastnili.

3.3.4 Mariánská družina dívek

Ve farní kronice se objevuje také první zmínka o Mariánské družině dívek. Je ze dne 27. října 1924 a týká se svěcení nových zvonů, při jejichž příležitosti došlo k posvěcení praporu Mariánské družiny dívek biskupem. Dále je zde informace z května 1927, kdy dívky vystoupily na májové pobožnosti a podle autora textu zde samy a pěkně zazpívaly. Další poznámka je z 29. května 1927, týkající se slavnostního přijetí čekatelek do Mariánské družiny při mši.¹⁶⁶

3.4 Jiné zdroje

3.4.1 Jihočeský sborník historický

V Jihočeském sborníku historickém z roku 2002 se v textu Miroslava Novotného „Mariánské družiny na jihu Čech od konce 16. do počátku 20 století“ o existenci Mariánské družiny v Třeboni můžeme dočíst. *I v jižních Čechách se obnoveným družinám dařilo. S mariánskými sodalitami byl možno se setkat zejména v Písku (v letech 1907-1908 zde byly založeny hned dvě družiny), ve Lnářích (taktéž dvě sodality založené v roce 1910), v Táboře (1910) či v Jindřichově Hradci (1911). K dalším místům patřil mj. i Český Krumlov, Třeboň či Vimperk a především České Budějovice...¹⁶⁷ Tři členky z Třeboně¹⁶⁸ měla Mariánská družina učitelek a kandidátek pod ochranou Neposkvrněného Početí Panny Marie a patronkou sv. Kateřinou Alexandrou jsou zřízená při kostele božského Srdce Páně v klášteře Sester Nejs. Svátosti v Českých Budějovicích¹⁶⁹. Členská kniha družiny byla založená v roce 1910 a eviduje slavnostní přijímání sodálek od 21. června 1909 do 8. prosince 1939.¹⁷⁰*

---

¹⁶⁶ *Farní kronika*, Římskokatolická farnost Třeboň, dosud uchovávaná na treboňském děkanství, jedná se o rukopis, nestránkováno, není zde zmínka o autorovi textu

¹⁶⁷ NOVOTNY, M. Mariánské družiny na jihu Čech od konce 16. Do počátku 20. Století. In *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 2002, s. 20.

¹⁶⁸ Nosková Blažena, nar. 4. 11. 1918, přijata 26.6. 1935, Trunečková Marie, nar. 31.1. 1913, přijata 17.6. 1933, Šnoblová Marie, nar. 21.3. 1913, přijata 22.6. 1932

¹⁶⁹ NOVOTNY, M. Mariánské družiny na jihu Čech od konce 16. Do počátku 20. Století. In *Jihočeský sborník historický*. *Jihočeský sborník historický*. s. 29.

¹⁷⁰ Srov. *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 2002, s. 29.

3.4.2 Třeboň – Vzpomínková vycházka po historickém centru města. 1925 - 1945

Ve vzpomínkách Václava Zoubka¹⁷¹ se často zmiňují třeboňské spolky té doby. V části, kde autor vypráví o Divadle právovárečného měšťanstva, zřízeného na místě starého měšťanského pivovaru¹⁷², zmiňuje jeho využívání orelským divadelním souborem, který se zde podle autora jednou za rok představil hrou z antiky a z prvních dob křesťanství.¹⁷³ V další části představuje soukromou firmu A. Weigla, provozující autobusovou dopravu. Tato firma podle autora vezla účastníky orelské poutě¹⁷⁴ do Maria Zell v roce 1932.¹⁷⁵ Sedlář a čalouník pan Mikeš, o kterém autor píše v další kapitole, se prý objevil jako ochotnický herec v orelském divadelním spolku.¹⁷⁶

Zajímavá pro mé pátrání po podrobnostech činnosti katolických volnočasových spolků je pasáž, popisující fungování Jednoty čsl. Orla. Popisuje velký sál v prostorách třeboňského děkanství, který když byla v Třeboni ustavena Jednota čsl. Orla sloužil ke cvičebním účelům členů a k divadelním představením. Podle svědectví autora zde bylo zřízeno stálé jeviště, vchod do sálu pro veřejnost byl dveřmi z Křížové chodby. Kromě divadel a cvičení zde členové spolku pořádali různé výstavy. V předsáli zřídil Jiljí Bouz¹⁷⁷ veřejnou Farní knihovnu. J. Bouz byl vzdělavatelem orelské Jednoty a s vybranými členy nacvičoval divadelní představení. Členové jednoty necvičili jenom v tělocvičně, v letním období pořádali veřejná tělocvičná vystoupení v přírodě. Obvykle v neděli po mši svaté šli s hudbou, praporem (praporečником byl Karel Bouz¹⁷⁸) k výletní restauraci Na kopečku. Odpoledne předvedli ukázky cvičení, hrála zde hudba, návštěvníci mohli vyhrát slušné výhry na kole štěstí nebo v tombole. Třeboňští členové jednoty účinkovali při podobných akcích jako hosté v okolních jednotách a jejich členové zase přijeli na oplátku do Třeboně. Byly to jednoty z Branné, Domanína,

---

¹⁷¹ Ve skutečnosti se jedná o Václava Bouze, Václav Zoubek je umělecký pseudonym. Václav Bouz byl synovcem Jiljího Bouze.

¹⁷² Divadlo J. K. Tyla zde dodnes stojí, využívá ho jak třeboňský amatérský divadelní soubor, tak i pozvané profesionální soubory.

¹⁷³ Srov. ZOUBEK, V. *Třeboň – Vzpomínková vycházka po historickém centru města. 1925 – 1945*. Třeboň: vlastní vydání, 2007. ISBN neuvedeno, s. 52.

¹⁷⁴ Informace o pouti také na straně 32.

¹⁷⁵ Srov. ZOUBEK, V. *Třeboň – Vzpomínková vycházka...* s. 68.

¹⁷⁶ Srov. Tamtéž, s. 72.

¹⁷⁷ Profesor náboženství na třeboňském gymnáziu, bývalý kaplan dominikánského řádu, po vystoupení z řehole zůstal bydlet na děkanství, vypomáhal v kostele při bohoslužbách, při práci v děkanské kanceláři, učil náboženství v Učitelství úřadu v Soběslavi a na reálce v Táboře (Srov. Tamtéž, s. 81)

¹⁷⁸ Absolvent konzervatoře a později 33 let varhaník v třeboňském kostele. (Srov. Tamtéž, s. 84)

Lišova a Trhových Svinů. Jako nejslavnější autor zmiňuje vystoupení v Českých Budějovicích, kam se sjížděli jednoty z celého kraje. Centrum bylo v Jirsíkově domě v Lannově ulici. V zimním období pořádala třeboňská jednota akademie, v sále na děkanství předváděli cvičení, hudební a pěvecké vystoupení, recitaci básní a program pravidelně zakončovali živým obrazem.¹⁷⁹

Autor zmiňuje i činnost Chrámového sboru. Jeho členové byli převážně studenti a účinkovali společně s orchestrem pod taktovkou profesora třeboňského gymnázia Leopolda Havla. Například před velikonočními svátky, na Květnou neděli a na Velký pátek nacvičili sólové partie výňatků z evangelií apoštolů o umučení Ježíše a při mši je bez doprovodu zazpívali.¹⁸⁰

Dále autor popisuje dvě cesty, které jako dítě s rodiči absolvoval. Obě organizovala Jednota čsl. Orla, konkrétně pan Jiljí Bouz. Ta první byla již zmiňovaná cesta do Maria Zell v květnu 1932. Autor vzpomíná na zastávku v Alpách, kde byl ještě sníh, na krásný oltář v tamějším kostele, na náměstí se stánky s upomínkovými předměty. Součástí cesty byla zastávka ve Vídni, kde právě probíhal orelský slet. Členové výpravy se sletu jako diváci krátce zúčastnili.¹⁸¹

*Hned po návratu nedal P. Jiljímu spát návrh o příští pouti do Říma.*¹⁸² Cesta se uskutečnila 30. června 1933. Na programu byla prohlídka pamětihodností a především audience u papeže Pia XI. . *Konečně vešel se svou svitou, my jsme klečeli kolem dokola sálu, papež ke každému přišel a my jsme mu políbili prsten. Když přistoupil ke mně, zastavil se a něco mi dvakrát povídal. Nerozuměl jsem mu, byl jsem zticha. Po audienci mě strýc Jiljí poučil, že se papež ptal nejdříve italsky a pak německy, kolik je mi let. Bohužel, ode mne se odpovědi nedočkal. Tak jsem tedy „mluvil“ s papežem.*¹⁸³ Další cíle byly už pouze turistické. Po Neapoli a Pompejích se třeboňská orelská výprava přes Rakousko a Německo 15. července 1933 vrátila domů.¹⁸⁴

---

¹⁷⁹ Srov. ZOUBEK, V. *Třeboň – Vzpomínková vycházka po historickém centru města. 1925 – 1945.* Třeboň: vlastní vydání, 2007. ISBN neuvedeno, s. 83-84.

¹⁸⁰ Srov. Tamtéž, s. 85.

¹⁸¹ Srov. Tamtéž, s. 100.

¹⁸² Tamtéž, s. 100.

¹⁸³ Tamtéž, s. 101.

¹⁸⁴ Srov. ZOUBEK, V. *Třeboň – Vzpomínková vycházka po historickém centru města. 1925 – 1945.* Třeboň: vlastní vydání, 2007. ISBN neuvedeno, s. 101.

Závěr

Cílem mé práce bylo zmapovat život v Třeboni a spolkovou činnost jako takovou ve vymezeném časovém období a zmapovat volnočasové aktivity spojené s římskokatolickou církví. Tyto cíle se podařilo naplnit.

Své pátrání jsem zahájila u duchovního správce Římskokatolické farnosti v Třeboni, P. Hugo Josefa Pitla, O.Praem.. Farní kronika je dochovaná neúplná, přesto jsem základní informace o některých aktivitách našla. Úspěšnější jsem byla ve Státním oblastním archivu v Třeboni, kde jsem objevila téměř kompletní vydání Jihočeského obzoru, které mapovalo činnost tehdy okresního města Třeboň. V Okresním archivu v Jindřichově Hradci jsem našla jak spolkový index, tak i další informace o spolkové činnosti v Třeboni. Nedochovaly se ale žádné kroniky, zápisy činnosti samotných spolků.

Podle nalezených zdrojů se volnočasovými aktivitami spojenými s římskokatolickou církví v Třeboni v letech 1900 až 1938 zabýval spolek Jednota katolických tovaryšů, Jednota čsl. Orla, Odbočka všeodborového sdružení křesťanského dělnictva pro Třeboň a okolí, Strana lidová, Sdružení katolických rodičů a přátel náboženské výchovy, Chrámový sbor a Mariánská družina dívek. O volný čas se také starala Farní knihovna.

Kromě významných návštěv, pohřbů a oficiálních příležitostí, na kterých se členové katolických spolků účastnili, v Třeboni proběhly dvě velké akce, na kterých se spolky aktivně podílely - Výstava církevních památek v roce 1923 a Okresní propagační výstava v Třeboni v roce 1937.

Nepátrala jsem pouze v archivních materiálech, ale i v knihách, které o Třeboni pojednávají. Došla jsem k zajímavému zjištění. V žádné z nich nejsou spolky správně popsány, většina současných autorů čerpá z prací těch předešlých. Vzhledem k tomu, že část knih vznikala v době totalitní, nejsou knihy vydané před rokem 1989 úplné. Ve většině zmínka o katolických spolcích a náboženském životu zcela chybí. Současní autoři z neznámého důvodu nečerpají své informace přímo u zdroje a kopírují ty neúplné, které jsou samozřejmě dostupné lépe, než uložené archiválie.

I v mé práci zůstává volné pole pro další bádání. Již v průběhu psaní bakalářské práce jsem objevovala další údaje, které by práci mohli obohatit. Jsem si vědoma i nevyváženosti pramenné základy. Vzhledem k omezenému rozsahu jsem nemohla použít další periodikum, které v té době vycházelo pod názvem Hlas lidu. Předpokládám tedy další rozšíření práce o tyto a další zdroje. Téma bylo zpracováno dílčím způsobem, šlo by jej zkoumat například z pohledu knížecího rodu Schwarzenbergů, kteří velmi podporovali náboženský život a aktivity s ním spojené. To by však bylo téma pro samostatnou práci.

Věřím, že tato práce může být přínosem jak pro současnou katolickou obec v Třeboni, tak i zdrojem informací pro ty, kteří budou mít zájem dané téma dál zpracovávat.

Seznam použitých zdrojů

Archivní fondy

Státní okresní archiv Jindřichův Hradec, fond Okresní úřad Třeboň, *Spolkový index*, p.č. 204, *Spolkový katastr*, p.č. 201, 202

Státní okresní archiv Jindřichův hradec, fond Místní národní výbor Břilice, *Obecní kronika Břilic*, 1914 – 1983

Státní oblastní archiv Třeboň, knihovna, *Jihočeský obzor* 1907 – 1938

Farní kronika, v držení Římskokatolické farnosti Třeboň

Monografie, Studie, sborníky

CIRONISOVÁ, E.; VALIŠ, J. *Šest set let královských práv města Třeboně*. Třeboň: Městský národní výbor v Třeboni, 1976. ISBN nevedeno.

DUSIL, V.; KLIMENT, J. *Spolky, shromáždění a politické strany*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství, 1936. ISBN nevedeno

JIRÁČEK, V. *Památník Gymnasia treboňského na oslavu 60letého výročí a sjezdu bývalých profesorů a žáků v 10. Výročí Čsl. Republiky*. Třeboň: Slavnostní výbor, 1928. ISBN nevedeno

MATOUŠ, F. *Třeboň*. Praha: Odeon, 1972. ISBN nevedeno

NOVOTNY, M. Mariánské družiny na jihu Čech od konce 16. Do počátku 20. Století. In *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice: Jihočeské muzeum, 2002. ISBN 80-86260-18-6.

PSÍKOVÁ, J.; ZIEGLER, J. *Třeboň*. Praha: Paseka, 2009. ISBN 978-80-7185-988-8.

VALIŠ, J. *80 let tělovýchovy v Třeboni, Stručná historie rozvoje organizované tělovýchovy sportovních odvětví v Třeboni v letech 1884 až 1964*. Třeboň: TJ Jiskra Třeboň, 1964. ISBN nevedeno

Třeboňsko. Třeboň: Okresní sbor osvětový za součinnosti Klubu čes. Turistů v Třeboni, 1926. ISBN nevedeno

Sto let gymnázia v Třeboni. Třeboň: Městský národní výbor, 1968. ISBN nevedeno

Literatura

ZOUBEK, V. *Třeboň – Vzpomínková vycházka po historickém centru města. 1925 – 1945*. Třeboň: vlastní vydání, 2007. ISBN nevedeno

Sekundární literatura

Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. 2. svazek. Praha: Nakladatelský dům OP, 1997. ISBN 80-85841-33-9.

ABSTRAKT

PFEIFEROVÁ, M. *Volnočasové aktivity spojené s římskokatolickou církví v třeboňské farnosti v letech 1900 – 1938*. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D..

Klíčová slova: Třeboň, historie, spolky, volnočasové aktivity, spolkový index, katolické spolky, katolická církev, Spolek katolických tovaryšů, Orel, chrámový sbor, farní knihovna, Mariánská družina dívek, propagační výstava, Strana lidová,

Práce se zabývá zkoumáním volnočasových aktivit se zřetelem k náboženskému životu v třeboňské farnosti v letech 1900 až 1938. V první části popisuje Třeboň na počátku dvacátého století, vývoj správy města, školství, hospodářství a společenský život. V druhé části popisuje spolkovou činnost v letech 1900 až 1938 podle různých zdrojů. Ve třetí části se práce zaměřuje na katolické spolky a volnočasové aktivity spojené s katolickou církví popsané ve Spolkovém indexu, Jihočeském obzoru, ve farní kronice a dalších zdrojích.

ABSTRACT

Leisure activities focusing on Roman Catholic Church in Třeboň parish between 1900 – 1938.

Key words: Třeboň, history, clubs, leisure activities, Club index, catholic clubs, Catholic Church, Catholic Journeymen, Orel, church choir, parish library, Mariánská družina dívek, promotional exhibition, People's Party

The thesis looks into leisure activities focusing on religious life at Třeboň parish between 1900-1938. In the first part it describes Třeboň at the beginning of 20th century, the development of the town administration, schooling, economy and social life. The second part of work is based on thorough study of various sources and deals with various social club activities in 1900-1938. The final part of work aims at catholic clubs and leisure activities linked to Catholic Church and described in written records such as Club index, Jihočeský obzor, parish chronicle and other sources.